

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA FILOZOFIJU**

III CIKLUS STUDIJA NA UNIVERZITETU U SARAJEVU

**SUVREMENA FILOZOFIJA
(Studijska linija 2.)**

NOSITELJ STUDIJA:

**FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA FILOZOFIJU**

**SARAJEVO
30.04.2017.**

SADRŽAJ PROGRAMA

- 1. ELABORAT O POKRETANJU DOKTORSKOG STUDIJA IZ FILOZOFIJE
-STUDIJSKA LINIJA 2: SUVREMENA FILOZOFIJA**
- 1.1. NAUČNA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE**
- 1.2. EKONOMSKA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE**
- 1.3. DRUŠTVENA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE**
- 2. NASLOV STUDIJSKOG PROGRAMA I OBRAZLOŽENJE**
- 3. ORGANIZATOR / NOSITELJ DOKTORSKOG STUDIJA**
- 4. AKADEMSKI STUPANJ I OPIS ZVANJA**
- 5. UVJETI UPISA I KRITERIJI IZBORA POLAZNIKA**
- 6. ORGANIZACIJA STUDIJA**
- 7. STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA**
- 8. NASTAVNI PLAN I PROGRAM**
- 9. PRAĆENJE REALIZACIJE I EVALUACIJA USPJEŠNOSTI STUDIJSKOG PROGRAMA**
- 10. NASTAVNI SADRŽAJ PO PREDMETIMA I SEMINARIMA (SILABUSI)**
- 11. GENERALNI RASPORED IZVOĐENJA DOKTORSKOG STUDIJA 2012 – 2015**

1. ELABORAT O POKRETANJU DOKTORSKOG STUDIJA IZ FILOZOFIJE -STUDIJSKA LINIJA 2: SUVREMENA FILOZOFIJA

Bolonjski doktorski studij, za razliku od prethodnog načina stjecanja doktorskog zvanja, doveo je u međuovisnost sve nivoa obrazovanja u jednoj državi na taj način što je ustanovio ne samo hijerarhiju obrazovnih sadržaja nego i upotrebljivost stručnih kvalifikacija i zvanja koja se dobijaju. Sve do dokorskog stupnja nivoi obrazovanja se na ovaj ili onaj način smatraju smo strukovnim znanjima koja imaju potencijalnost dovršetka u doktorskom studiju i znanstvenoj kompetenciji koju ovaj studij daje. Promjenjeni način stjecanja, strukture, upotrebe i transfera znanja i tehnologija na univerzitetima u Bosni i Hercegovini traži adekvatnu organizaciju i uskladjivanje svih nivoa studiranja, dodiplomskog, diplomskog i postdiplomskog / dokorskog kako po kriterijima bodovanja, po modulima / predmetima tako i po broju sati i kvalitetu programa.

1.1. NAUČNA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE

U postmoderno doba osjeća se *gubljenje kritičkog karaktera filozofskog mišljenja* kao posljedica pragmatizirane produkcije dihotomijskog razumijevanja stvarnosti. Sve češće se postavlja zahtjev za *diskursom uvjerljivosti i distinktivnoj naraciji*, za unosima falibilnih i psihološki obojenih matrica znanja prvog lica u filozofsku refleksiju. Procesi u relanom svijetu i realnom vremenu traže i *angažiranost filozofije*, što predstavlja jedan zahtjev *da filozof javno djeluje tamo gdje se realni procesi dešavaju*, u granicama i pod uvjetima socio-kulturnog relativiteta. Naročito je pred oblast filozofije u humanističkim znanostima postavljen zahtjev od strane prirodnih i društvenih znanosti, te od kulturnih i umjetničkih oblasti, da na novi način odredi svoju ulogu u *društvu znanja* u kojem je promijenjena paradigma esencijalističke epistemologije u pluralističke epistemologije.

Istovremeno se javljaju i zahtjevi za obnavljanje kritičkog mišljenja i kritičkih teorija društva kao odgovor na liberalne i neoliberalne prakse. Unutar samih društvenih i političkih znanosti javlja se zahtjev za filozofskom refleksijom temelja tih znanosti kao i za njihovim povezivanjem sa anlitičkom filozofijom i filozofijom jezika. U uvjetima razvoja postmodernog društva, sa različitim političkim ontologijama i kulturnim kapitalom, u uvjetima pragmatizacije i liberalizacije svijeta života, filozofija se nužno transformira u potrebi da pruži hermeneutička, fenomenološka, logička, lingvistička, estetička, bioetička, rodna i druga objašnjenja, deskripciju, formalnu argumentaciju, neformalnu i narativnu argumentaciju ovih procesa koji "opravdavaju" tvrdnju da filozofija nije čuvar racionaliteta nego moderator tipova refleksije o iskustvenim formama života.

Na postdiplomskom doktorskom studiju filozofije pod nazivom **SUVREMENA FILOZOFIJA** fokus se stavlja na znanstveno-istraživački rad doktorskih kandidata u okviru specifično profiliranih znanja iz oblasti filozofije, odnosno filozofijskih disciplina, predmeta i topika u cilju njihovog osposobljavanja za samostalno reflektiranje postojećih praksi i razvoja strategija njihove eksplikacije. Doktorski studij organiziran je kao proces razvijanja znanstvenog i istraživačkog potencijala i kao proces usavršavanja znanstvenog i istraživačkog rada u okviru usmjerenja, profila i predmetnih područja, koja su otvorena u prethodnim fazama studija na Odsjeku za filozofiju i sociologiju, kao i u srodnim i/ili komplementarnim studijima humanističkih i društvenih znanosti.

Kritičko primišljanje se usmjerava ka novim etičkim paradigmatama, ka etici odgovornosti, gender-problematiki, do diskursne etike ekoloških i bioetičkih paradigmi. Otvara se i problematika nove filozofije umjetnosti u formi socio-kulturne kritike epohe. Osim teorijske i praktične filozofije u studij se uvode velike teme historije filozofije kroz historiju istočnih filozofija i topike komparativne filozofije. Nove strategije eksplikacije ontoloških pitanja, hermeneutički pristup fenomenima koji nastaju u relaciji svijet-jezik-mišljenje, neklasnične logičke teorije i njihova primjena kroz modalne

sisteme, pružaju doktorskim kandidatima veliki broj tema i topika unutar kojih je velika mogućnost inovativnog postavljanja novih hipoteza.

Sadržajnim profilom i tematskim spektrom program principijelno pretpostavlja i podržava neophodnu interaktivnu uvezanost temeljnih filozofskih disciplina sa njihovim suvremenim topikama – koja se tiče i samog procesa studija (otvorenost studija za kandidate različitih profila kao i za nastavnike) tako i mogućnosti umrežavanja te pokretljivosti u okvirima međunarodne nastavne i istraživačke suradnje. S obzirom na to izvedbeni proces studija načelno pretpostavlja mogućnost povremenog ili stalnog angažmana i vanjskih nastavnika/suradnika.

1.2. EKONOMSKA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE

Samofinansiranje doktorskog studija je osnova koja je zadržana iz prethodnog sistema stjecanja doktorskog stupnja, ali je sada bitno promjenjena struktura i transparentnost ove vrste finansiranja. Ovim pristupom znatno se uvećavaju sredstva nositelja programa doktorskog studija, odnosno Filozofskog fakulteta u Sarajevu

Međunarodna saradnja s organizacijama koje daju podršku razvoju visokog obrazovanja u BiH putem javnih poziva (Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke), kao i putem programa i projekata (WUS, SUS, TEMPUS) osiguravaju velika sredstva za obrazovne institucije koje imaju osmišljene i kvalitetne programe u svojim planovima. Ova podrška međunarodnih institucija, evropskih fondova i domaćih i međunarodnih fondacija (SOROS) predstavlja značajan izvor sredstava kako za nositelje / organizatore doktorskih studija tako i za same kandidate.

Koristeći ove resurse nositelj programa, Filozofski fakultet u Sarajevu, putem doktorskog studija, uključuje se u evropske, nacionalne i međunarodne fondove koji određuju tokove materijalnih i finansijskih sredstava za visoko obrazovanje u svijetu. To je sasvim nova finansijska i ekonomska osnova na kojoj se razvija kvalitetan doktorski studij.

1.3. DRUŠTVENA OPRAVDANOST ORGANIZIRANJA DOKTORSKOG STUDIJA FILOZOFIJE

Pokretanjem III ciklusa univerzitetskog obrazovanja po bolonjskom sistemu formalno se završava proces usklađivanja obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini sa obrazovnim sistemom zemalja EU i Amerike. Kompatibilnost programa i kurikuluma i na razini doktorskog studija otvara mogućnost da diplome stečene u Bosni i Hercegovini budu priznate u cijelom svijetu, kako u stručnim zvanjima tako sada i na nivou znanstvenih zvanja.

Veliki broj studenata filozofije, sociologije, drugih humanističkih znanosti, koji su završili četverogodišnji studij, veliki broj studenata koji su završili master studij, i veliki broj studenata koji su stekli magistarski stupanj izobrazbe po starom programu, predstavljaju veliku bazu potencijalnih kandidata za doktorski studij filozofije. Tome je doprinijela i međunarodna saradnja, otvaranje velikih mogućnosti prohodnosti studenata i nastavnika i na ovom studijskom nivou, te velika podrška međunarodnih institucija za pokretanje ovog studija.

Zahtjev za popularizacijom uloge znanosti u društvu i znanstvenog pristupa kod donošenja odluka i rješavanja problema praćen je i potrebom bržeg uključivanja studenata u znanstveno istraživački proces. Doktorski studij upravo zadovoljava oba zahtjeva jer omogućava studentima da aktivno sudjeluju u nastavi, na predavanjima i seminarima, da se konsultiraju o svojim idejama i nacrtima, da

samostalno istražuju, da predstave rezultate svojih istraživanja i da se pojave u ulozi autora naučnoistraživačkog rada.

2. NASLOV STUDIJSKOG PROGRAMA I OBRAZLOŽENJE

Na postdiplomskom doktorskom studiju filozofije pod nazivom **SUVREMENA FILOZOFIJA** fokus se stavlja na znanstveno-istraživački rad u okviru specifično profiliranih znanja iz oblasti filozofije, odnosno filozofijskih podoblasti /grana, disciplina i modula / predmeta, u cilju osposobljavanja doktorskih kandidata za samostalan znanstveni i istraživački rad.

Doktorski studij organiziran je kao proces razvijanja znanstvenog i istraživačkog potencijala i kao proces usavršavanja znanstvenog i istraživačkog rada u okviru usmjerenja, profila i predmetnih područja, koja su otvorena u prethodnim fazama studija na Odsjeku za filozofiju i sociologiju, kao i u srodnim i/ili komplementarnim studijima humanističkih i društvenih znanosti.

U profiliranju dokorskog studija vodilo se računa o potrebi da se u doktorski studij uključi što širi spektar problemskih područja suvremene filozofije. Misli se teorijsku filozofiju; od kritike tradicionalne ontologije, „postmetafizičkog“ mišljenja, filozofije uma, filozofije jezika, analitičke filozofije, okreta ka egzistenciji i fenomenologiji svijeta života, do hermeneutičkog jezičkog okreta i neklasičnih logičkih teorija. Također uključuje područje praktično-filozofijske orijentacije mišljenja u kojoj filozofija fungira kao kritičko mišljenje epohe, znanstveno-tehničke civilizacije u uvjetima globalizacijske epohe sa kritikom društva i kritikom struktura moći kao i kritikom naturalizma.

Dalje, kritika smjera od novih etičkih paradigmi - nove etike odgovornosti, gender-problematike, do diskursne etike ekoloških i bioetičkih paradigmi. Otvoriti će se i problematika nove filozofije umjetnosti u formi socio-kulturne kritike epohe. U doktorski studij je uključeno istraživanje mogućnosti dijaloških i komunikativnih praksi u okviru komparativističkih filozofijskih studija i kulturoloških studija, te u okviru kritičkog istraživanja monadičkih, monoloških i univerzalističkih vs. pluralnih duhovno-kulturnih koncepata i životnih praksi u uvjetima globalizacijske epohe. Osim teorijske i praktične filozofije u studij se uvode velike teme historije filozofije kroz historiju istočnih filozofija i topike komparativne filozofije.

Sadržajnim profilom i tematskim spektrom program principijelno pretpostavlja i podržava neophodnu interaktivnu uvezanost temeljnih filozofskih disciplina sa njihovim suvremenim topikama – koja se tiče i samog procesa studija (otvorenost studija za kandidate različitih profila kao i za nastavnike) tako i mogućnosti umrežavanja te pokretljivosti u okvirima međunarodne nastavne i istraživačke suradnje. S obzirom na to izvedbeni proces studija načelno pretpostavlja mogućnost povremenog ili stalnog angažmana i vanjskih nastavnika/suradnika.

3. ORGANIZATOR / NOSITELJ DOKTORSKOG STUDIJA

3.1. NOSITELJ PROGRAMA:

Nositelj interdisciplinarnog programa postdiplomskog studija filozofije i sociologije pod naslovom **SUVREMENA FILOZOFIJA** je Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu:

Filozofski fakultetu Sarajevu
Odsjek za filozofiju
Vijeće doktorskog studija
Studijska linija 2: Suvremena filozofija
Franje Račkog 1
71000 Sarajevo

3.2. VIJEĆE DOKTORSKOG STUDIJA

Prema članu 9. **Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu** Vijeće doktorskog studija upravlja trećim ciklusom studija (u daljem: tekstu Vijeće studija). Nastavno-naučno vijeće Filozofskog fakulteta imenuje Vijeće studija. Vijeće studija sačinjavaju svi nositelji nastavnog i istraživačkog procesa na trećem ciklusu studija, uključujući prodekana za nastavu/naučnoistraživački/umjetničko-istraživački rad organizacione jedinice koja organizuje studij. Predsjednik Vijeća studija je ujedno i rukovodilac Vijeća. Predsjednika Vijeća studija, na prijedlog Vijeća organizacione jedinice, imenuje dekan organizacione jedinice iz reda nastavnika u zvanju redovnog profesora

Vijeće doktorskog studija: Studijska linija 2: Suvremena filozofija

Profesor dr. sc. Nijaz Ibrulj – predsjednik Vijeća doktorskog studija
Profesor dr. sc. Sulejman Bosto
Profesor dr. sc. Ugo Vlasisavljević
Profesor dr. sc. Fatima Lačević
Profesor dr. sc. Jasminka-Babić-Avdispahić
Profesor dr. sc. Nevad Kahteran
Docent dr. Kenan Šljivo
Prodekan za nastavu i studentska pitanja
Prodekan za naučnoistraživački rad i međunarodnu akademsku saradnju

3.3. VODITELJI MODULA / PROGRAMA:

Profesor dr. sc. Ugo Vlasisavljević
Profesor dr. sc. Fatima Lačević
Profesor dr. sc. Sulejman Bosto
Profesor dr. sc. Nevad Kahteran
Profesor dr. sc. Jasminka-Babić-Avdispahić
Profesor dr. sc. Nijaz Ibrulj
Docent dr. Kenan Šljivo

3.4. GOSTUJUĆI NASTAVNICI

Pored navedenih profesora Vijeće doktorskih studija sačinjavaju i slijedeći gostujuć profesori iz Amerike, Njemačke, Slovenije, Hrvatske, Mađarske:

Profesor dr.sc. Andrej Ule – Univerzitet u Ljubljani, Slovenia

Prof. dr. Andrej Ule je 1971 diplomirao matematiku FMT-u u Ljubljani (PMF). 1974 završava magistarski studij iz filozofije. Doktorsku disertaciju obranio je 1981 godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. 1991 izabran je za redovnog profesora Filozofskog fakulteta Univerziteta u Ljubljani na predmetima analitička filozofija i teorija znanosti. Kao Humboltov stipendista u više navrata se usavršavao se na Institutu za logiku, teoriju znanosti i statistiku, Univerzitet u Münchenu, Njemačka, a 1995 je gostovao na Augsburg Collegu, Minneapolis, SAD. Područja znanstvenog interesovanja: logika, teorija znanosti, spoznajna teorija, filozofija jezika. Autor je nekoliko knjiga i više desetina stručnih znanstvenih članaka objavljenih u eminentnim svjetskim časopisima. Sudjelovao na brojnim konferencijama, mentorirao više izrada magistarskih i doktorskih teza.

Profesor dr.sc. Rory Conces-Omaha University Nebraska, USA

Prof.dr. Rory Conces je profesor filozofije na Univerzitetu u Omahi, Nebraska. Filozofiju i psihologiju je diplomirao 1976 (Creighton University), magistrirao je 1980 godine (De Paul University) a doktorirao 1991 (University of Missouri – Columbia). Trenutno se bavi temama vezanim uz etiku, etnički nacionalizam, prevenciju sukoba; fanaticizam i jaki parentalizam. Kao Fullbrightov stipendista boravio više puta u BiH. Područja znanstvenog interesovanja: etika, etičke teorije, politička filozofija, socijalna filozofija. Autor je djela „ Blurred Visions: Philosophy, Science, and Ideology in a Troubled World. The San Francisco StUniversity Series in Philosophy. New York: Peter Lang, 1997“, kao koautor je također sudjelovao u nekoliko projekata a napisao je više desetina znanstvenih članaka objavljenih u raznim filozofskim i sociološkim časopisima.

Profesor dr.sc. Charles Butterworth- University of Maryland, USA

Prof.dr. Charles Butterworth diplomirao je na Michigan State University, magistrirao je i doktorirao na University of Chicago, gdje se specijalizirao iz oblasti islamske i arapske kulture i političke filozofije. Trenutno je profesor političke filozofije na Univerzitetu u Marylandu. Predavao je na više svjetski poznatih Univerziteta: University of Chicago, Federal City College (sada University of the District of Columbia). Također, predavao je na St. John's College, Georgetown University, Harvard University, Marmara University, University of Bordeaux, University of Grenoble, the University Paris I (Sorbonne), the University Paris X (Nanterre) i Ecole Pratique des Hautes Etudes. Kao Fullbrightov stipendista boravio je i predavao na Friedrich-Alexander Universität u Erlangenu, Njemačka od 1999-2000. Autor je i prevodilac više djela o Al-Farabiju i Averroesu.

Profesor dr.sc. Nadežda Čačinović – Univerzitet u Zagrebu, Croatia

Redovna profesorica na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Školovala se u Zürichu, Bernu, Beogradu, Murskoj Soboti i Ljubljani. Studirala filozofiju, komparativnu književnost, povijest umjetnosti i lingvistiku u Ljubljani, Bonnu i Frankfurtu. Diplomirala na Filozofskom fakultetu u Ljubljani (filozofiju i komparativnu književnost). Doktorat iz filozofije obranila na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1976. zaposlena na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, najprije kao asistentica pa kao docentica (1985.), izvanredna profesorica (1989.) te redovna profesorica (1998.). Predaje estetiku, filozofiju kulture i filozofiju roda. Jedna je od osnivačica i predavačica Centra za ženske studije u Zagrebu (1995.). Predsjednica Hrvatskog centra PEN-a od 2009. godine. Prevodi filozofska

djela s engleskog i njemačkog jezika. Članica je Savjeta časopisa Novi Plamen. Autorica je više knjiga iz područja estetike i kulturalnih studija.

Profesor dr.sc. Janos Boros- University of Pécs, Hungary

Prof.dr. János Boros filozofiju je doktorirao 1987 u Fribourgu (Švicarska). Habilitirao je 1999. godine a 2000. je postao doktorom znanosti mađarske Akademije znanosti i umjetnosti. Od 1990 godine predaje na Univerzitetu Pécs, gdje je bio i šef odsjeka za filozofiju. Od 2000 godine direktor je Graduate School Univerziteta u Pécsu. Usavršavao se u Francuskoj Njemačkoj, SAD-u. Osnivač je i direktor Centra za Europske studije Univerziteta u Pécsu. Područja znanstvenog interesovanja: Kant, pragmatizam, epistemologija, etika, politička filozofija, analitička filozofija. Autor je dvije knjige i više desetina znanstvenih članaka i publikacija.

Profesor. Dr. sc. Reinhard Schulz, Germany

Prof. dr. Reinhard Schulz studirao je i diplomirao filozofiju, sociologiju i biologiju na Univerzitetu u Bielefeldu. Kao DAAD stipendista 1981-1982 boravio na Univerzitetu San Diego, Kalifornija. 1984 je obranio disertaciju iz molekularne biologije na univerzitetu u Bremenu. Od 1985 zaposlen na Institutu za filozofiju Carl von Ossietzky, Univerzitet u Oldenburgu. Član je međunarodnog društva za hermenutiku i znanost (ISHS). Autor je nekoliko knjiga i brojnih stručnih članaka, prikaza, udžbenika i monografija.

Sredstva za uključivanje gostujućih profesora u predavanja i doktorske seminare bit će obezbjeđena iz međunarodne saradnje Filozofskog fakulteta i Univerziteta u Sarajevu, odnosno preko međunarodnih organizacija za podršku razvoja visokog obrazovanja kao što su WUS, SUS, te programa TEMPUS, ERA, kao i sredstava koje za tu namjenu, putem javnog poziva, osigurava Federalno ministarstvo za obrazovanje i nauku. Fulbright stipendisti !!!!!

Uz pomoć Centra za naučnoistraživački rad i stručne aktivnosti (Centar NIRSA) na Filozofskom fakultetu u Sarajevu bit će moguće organizirati *on-line predavanja* i *on-line seminare* gostujućih nastavnika koristeći se opremom, tehnikama i softverima različitih besplatnih platformi: Skype, Youtube.

4. AKADEMSKI STUPANJ I OPIS ZVANJA

Okončanjem dokorskog studija i odbranom doktorske disertacije postiže se akademski stupanj **DOKTOR FILOZOFSKIH ZNANOSTI.**

5. UVJETI UPISA I KRITERIJI IZBORA POLAZNIKA

Na studij se mogu upisati kandidati sa diplomom filozofije, filozofije i sociologije, kao i diplomirani studenti drugih srodnih struka iz humanističkih i društvenih znanosti ukoliko su programski profili njihovih diplomskih ili magistarskih stupnjeva kompatibilni sa profilom dokorskog studija kojeg upisuju.

Za upis ove kategorije kandidata kao uvjet mogu biti predviđeni i diferencijalni ispiti iz pojedinih disciplina (o ovome u svakom pojedinačnom slučaju odlučuje Vijeće dokorskog studija). Prednost će imati kandidati sa objavljenim znanstvenim ili stručnim radovima u referentnim znanstvenim časopisima i recenzijama kvalificiranih stručnjaka iz dotičnog znanstvenog područja. Kriterije izbora i ocjene radova kandidata koji ih eventualno kvalificiraju za doktorski studij donosi Vijeće za postdiplomski studij.

Obavezno je poznavanje 2 svjetska jezika.

6. ORGANIZACIJA STUDIJA

Studij traje 3 godine. Nastava se izvodi u I, II i III semestru, a IV, V i VI semestar su predviđeni za realizaciju precizno određenih faza prijave, izrade i odbrane doktorske disertacije.

Nastava na postdiplomskom doktorskom studiju se izvodi u formi definiranog broja predavanja, seminarskih diskusija, kontinuiranih konzultacija sa predmetnim nastavnicima, mentorskog savjetovanja, te obaveznih znanstvenih radova ili referata u okviru izabranog kolegija ili discipline. Radovi se prezentiraju i kritički raspravljaju na zajedničkim seminarskim prezentacijama u toku studija.

U nastavnim semestrima (I, II, i III semestru) studenti slušaju: jedan obavezni predmet, jedan izborni predmet, dva izborna doktorska seminara. Osim predavanja i seminara studenti u I, II, i III semestru imaju i po 1 sat konzultacija. Studenti upisuju naredni semestar pod uslovom da su ispunili obaveze iz prethodnog semestra, koje se utvrđuju programom izvođenja obaveznih/izbornih predmeta.

U naučnoistraživačkim semestrima (IV, V, VI semestru) studenti nemaju predavanja ni doktorske seminare, i usmjereni su na individualni naučnoistraživački rad. Rad voditelja sa studentima zasniva se na 2 sata mentorskog savjetovanja / konzultacija .

U III, IV i V semestru studenti su dužni da najmanje jednom po semestru podnesu pisani izvještaj o toku i rezultatima dotadašnjih istraživanja. Od III semestra nadalje se očekuje da studenti publiciraju svoje radove, te učestvuju na naučnim konferencijama i okruglim stolovima.

Student početkom II semestra, uz pomoć akademskog savjetnika / mentora, bira užu oblast doktorske teme i odgovarajuću grupu izbornih predmeta/seminara u II i III semestru. U III semestru student pod nadzorom akademskog savjetnika piše prijedlog teme doktorske disertacije (projekta).

Pod stručnim nadzorom supervizora student razrađuje prijedlog teme projekta disertacije najkasnije do kraja IV semestra. Projekt se prezentira i brani pred tročlanom komisijom, čiji je jedan od članova potencijalni mentor kandidatu za izradu disertacije.

Student stiče pravo da prijavi izrađenu radnu verziju projekta doktorske disertacije najkasnije do kraja V semestra. Nakon postupka prezentacije rezultata rada, kandidat koriguje radnu verziju doktorske disertacije i predaje finalnu verziju.

Upisom u VI semestar kandidati stječu pravo na prijavu disertacije. Ocjena i javna odbrana disertacije obavlja se po standardnim kriterijima o prijavi i odbrani doktorske disertacije na Univerzitetu u Sarajevu, odnosno, Filozofskom fakultetu u Sarajevu.

6.1. BODOVNI SISTEM I BROJ SATI

Minimalni broj bodova po semestru iznosi 30, odnosno 60 bodova u toku studijske godine. Na postdiplomskom doktorskom studiju studenti moraju prikupiti 180 ECTS bodova.

IV, V i VI semestar su namijenjeni izradi doktorske disertacije i nose ukupno 90 ECTS.

6.2. JEZIK NASTAVE

Nastava na postdiplomskom studiju održavaće se na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku kao i (prema potrebi) na engleskom i njemačkom jeziku.

6.3. OBLICI IZVOĐENJA NASTAVE

Obavezni predmeti se izvode u obliku predavanja i seminara, a ostali oblici rada su konsultacije, mentorsko savjetovanje / konsultacije i seminarske prezentacije i diskusije.

6.4. OBAVEZE STUDENATA

Uvjet za upis u III semestar za sve studente je prikupljanje najmanje 30 bodova. Student je u toku studija također dužan izabrati mentora, položiti obavezne i izborne predmete, izraditi predviđene seminarske radove i izraditi doktorsku radnju.

Treći ciklus studija traje tri studijske godine (šest semestara), odnosno obim studijskog programa ovih studija vrednuje se sa 180 ECTS studijskih bodova. Studenti su dužni završiti studij u roku od 4 godine od dana upisa. Rok, iz prethodnog stava, može se produžiti najduže za godinu dana, računajući od dana isteka zakonom utvrđenog roka za predaju doktorske disertacije. Ukoliko kandidat ne izvrši sve obaveze u roku utvrđenom ovim članom, postupak za sticanje naučnog stepena doktora nauka će se obustaviti rješenjem dekana, na prijedlog vijeća studija, čime student gubi status studenta.

6.5. PROSTOR I OPREMA

Nastava će se izvoditi u prostorijama Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, odnosno u prostorijama Odsjeka za filozofiju i sociologiju, vodeći računa o prostornim kapaciteima i rasporedu na Filozofskom fakultetu. Nastava postdiplomskog studija se može iz navedenih razloga kalendarski planirati i za kraj radne sedmice (petak i subota).

7. STRUKTURA STUDIJSKOG PLANA I PROGRAMA

7.1. Studijske oblasti, podoblasti, discipline, predmeti

Oblast	Podoblast	Disciplina	Predmet	Nasatavnik
Filozofija	Teorijska fil.	Logika	Neklasične logičke teorije	Ibrulj
Filozofija	Teorijska fil.	Analitička fil.	Teorije govornih činjenja	Ibrulj
Filozofija	Teorijska fil.	Ontologija	Filozofska hermeneutika	Bosto
Filozofija	Teorijska fil.	Ontologija	Filozofija jezika	Bosto
Filozofija	Teorijska fil.	Ontologija	Fenomenologija kao dovršena metafizika	Vlaisavljević
Filozofija	Teorijska fil.	Ontologija	Nestanak subjekta u novijoj ontologiji	Vlaisavljević
Filozofija	Teorijska fil.	Epistemologija	Suvremeni epistemološki pravci	Šljivo
Filozofija	Teorijska fil.	Epistemologija	Konekcionistička teorija uma	Šljivo
Filozofija	Praktična fil.	Etika	Bioetika	Babić-Avdisp
Filozofija	Praktična fil.	Etika	Feminsitičke reintepracije etike	Babić-Avdisp
Filozofija	Praktična fil.	Estetika	Estetika vizualne kulture	Lačević
Filozofija	Praktična fil.	Estetika	Postmoderne estetičke teorije	Lačević
Filozofija	Historija fil.	Komparat.fil.	Politička filozofija islama-klasična	Kahteran
Filozofija	Historija fil.	Komparat.fil.	Politička filozofija islama- suvremena	Kahteran

7.2. MODUL -1: OBAVEZNI PREDMETI

Sem	Predmet	Status	Nastavnik	Opterećenje	ECTS
				P + S + K	
I	Suvremeni epistemološki pravci DOS FIL – 2- ???	Obavezni	Šljivo	1 + 1 + 2	10
I	Politička filozofija islama – klasična DOS FIL- 2 - 614	Obavezni	Kahteran	1 + 1 + 2	10
I	Bioetika DOS FIL- 2 – 711	Obavezni	Babić- Avdispahić	1 + 1 + 2	10
				12	30
				P + S + K	
II	Filozofska hermeneutika DOS FIL- 2 - 602	Obavezni	Bosto	1 + 1 + 2	10
II	Fenomenologija kao dovršena metafizika DOS FIL- 2- 601	Obavezni	Vlaisavljević	1 + 1 + 2	10
				8 + IZB	20 +
				P + S + V	
III	Postmoderne estetičke teorije DOS FIL- 2 - 611	Obavezni	Lačević	1 + 1 + 2	10
III	Neklasične logičke teorije DOS FIL- 2 - 701	Obavezni	Ibrulj	1 + 1 + 2	10
				8 + IZB	20 +

7.3. MODUL - 2: IZBORNI PREDMETI

Sem.	Predmet	Status	Nastavnik	Opterećenje	ECTS
				P + S + K	
II,III	Teorija govornih činjenja DOS FIL- 2 - 713	Izborni	Ibrulj	1 + 1 + 2	10
II,III	Konekcionistička teorija uma	Izborni	Šljivo	1 + 1 + 2	10
II,III	Filozofija jezika DOS FIL-1 615	izborni	Bosto	1 + 1 + 2	10
II,III	Nestanak subjekta u novijoj ontologiji DOS FIL- 2 - 612	izborni	Vlaisavljević	1 + 1 + 2	10
II,III	Feminsitičke reinterpretacije etike DOS FIL- 2 - 712	Izborni	Babić- Avdispahić	1 + 1 + 2	10
II,III	Estetika vizualne kulture DOS FIL- 2 - 613	Izborni	Lačević	1 + 1 + 2	10
II,III	Politička filozofija islama – suvremena DOS FIL- 2 - 616	Izborni	Kahteran	1 + 1 + 2	10

- U I.semestru student ima tri obavezna predmeta iz modula 1. = ECTS 30
- U II. semestru student ima dva obavezna predmeta iz modula 1. + jedan izborni predmet iz modula 2. u dogovoru sa mentorom = ECTS 30

- U III. semestru student ima dva obavezna predmeta iz modula 1. + jedan izborni predmet iz modula 2. u dogovoru sa mentorom = ECTS 30
- Obavezni predmeti se izvode kroz predavanja. Imaju ispit. Ocjenjuju se.
- Izborni predmeti se izvode kroz seminarske radove

7.4. ORGANIZACIJA NASTAVNIH SEMESTARA (I + II + III)

Godina	Semestar	Modul/predmet	Status	Broj sati	ECTS
1.				P + S + K	
	I	Fenomenologija kao dovršena metafora (p) DOS FIL- 2 - 601	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	I	Postmoderne estetičke teorije (p) DOS FIL- 2 - 611	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	I	Suvremeni epistemološki pravci DOS FIL – 2 - 6XX	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
		Broj ECTS			30
		Broj sati predavanja sedmično		3	
		Broj sati seminara sedmično		3	
		Broj sati konsultacija sedmično		6	
		Ukupno sati rada sedmično		12	
		Ukupno sati rada semestralno (15 sed)		180	
		Ispit (+ 1 sedmica)		+ 6	
		UKUPNO RADNIH KONTAKT SATI		186	

Godina	Semestar	Modul/predmet	Status	Broj sati	ECTS
1.				P + S + K	
	II	Filozofska hermeneutika DOS FIL- 2 - 602	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	II	Politička filozofija islama-klasična DOS FIL- 2- 614	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	II	Izborni predmet iz Modula -2	Izborni M-2	1 + 1 + 2	10
		Broj ECTS			30
		Broj sati predavanja sedmično		3	
		Broj sati seminara sedmično		3	
		Broj sati konsultacija sedmično		6	
		Ukupno sati rada sedmično		12	
		Ukupno sati rada semestralno (15 sed)		180	
		Ispit (+ 1 sedmica)		+ 6	
		UKUPNO RADNIH SATI		186	

Godina	Semestar	Modul/predmet	Status	Broj sati	ECTS
2.				P + S + K	
	III	Neklasične logičke teorije DOS FIL- 2 - 701	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	III	Bioetika DOS FIL-2 - 711	Obavezni M-1	1 + 1 + 2	10
	III	Izborni predmet iz Modula -2	Izborni M-2	1 + 1 + 2	10
		Broj ECTS			30
		Broj sati predavanja sedmično		3	
		Broj sati seminara sedmično		3	
		Broj sati konsultacija sedmično		6	
		Ukupno sati rada sedmično		12	
		Ukupno sati rada semestralno (15 sed)		180	
		Ispit (1 sedmica)		+ 6	
		UKUPNO RADNIH SATI		186	

Ukupno radnih sati u nastavnim semestrima (I + II + III)

Prvi semestar: 186 sati

Drugi semestar: 186 sati

Treći semestar: 186 sati

UKUPNO SATI U NASTAVNIČKIM SEMESTRIMA: 558

	Prvi semestar	Drugi semestar	Treći semestar	UKUPNO
Predavanja	3 x 15 = 45	3 x 15 = 45	3 x 15 = 45	135
Seminar	3 x 15 = 45	3 x 15 = 45	3 x 15 = 45	135
Konsultacije	6 x 15 = 90	6 x 15 = 90	6 x 15 = 90	270
Ispiti	3 x 2 = 6	3 x 2 = 6	3 x 2 = 6	18
UKUPNO	186	186	186	558

7.5. NAUČNOISTRAŽIVAČKI SEMESTARI (IV + V + VI)

Godina	Semestar	Individualni naučnoistraživački rad kandidata	Broj sati	ECTS
2	IV			
		Izrada prijedloga teme doktorske disertacije		5
		Izrada i odbrana projekta doktorske disertacije		10
		Istraživački rad na pripremi naučnog članka		10
		Objavljeni članak		5
				30
		VRSTA AKTIVNOSTI	SATI ZA 6 KANDIDATA U SEMESTRU	SATI PO JEDNOM KANDIDATU U

				SEMESTRU
		Konsultacije akademsko savjetnika	120	20
		Rad na analizi prijedloga teme	60	10
		Pisanje referata o prijedlogu teme-predsj	30	5
		Rad u komisiji za ocjenu prijedloga teme	12	2
		Rad u komisiji za odbranu projekta teme d	12	2
		Vodenje doktorskog studija (3 sjednice)	30	5
			264	

Godina	Semestar	Individualni naučnoistraživački rad kandidata	Broj sati	ECTS
3.	V			
		Izrada radne verzije doktorske disertacije		20
		Prezentacija radne verzije doktorske disertacije		10
				30
		VRSTA AKTIVNOSTI	BROJ SATI ZA 6 KANDIDATA U SEMESTRU	BROJ SATI PO JEDNOM KANDIDATU U SEMESTRU
		Konsultacije nastavnika-supervizora	120	20
		Rad člana komisije na analizi radne verzije	60	10
		Pisanje referata o radnoj verziji teme-pred	30	5
		Rad u komisiji za referat	12	5
		Rad u komisiji za prezentaciju radne verzije	12	2
		Vodenje doktorskog studija	30	5
			264	

Godina	Semestar	INDIVIDUALNI NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD STUDENTA III CIKLUSA	Broj sati	ECTS
3	VI			
		Izrada korigovane verzije doktorske disertacije		20
		Javna odbrana finalne doktorske disertacije		10
				30
		VRSTA RADA NASTAVNIKA	BROJ SATI ZA 6 KANDIDATA U SEMESTRU	BROJ SATI PO JEDNOM KANDIDATU U SEMESTRU
		Konsultacije mentora	120	20
		Rad u komisiji za ocjenu korigovane verzije	60	10
		Pisanje referata za finalnu verziju-pred	30	5
		Rad u komisiji za izvještaj	12	2
		Rad u komisiji za odbranu finalne verzije	12	2
		Vodenje doktorskog studija	30	5
			264	

8. Broj ECTS studijskih bodova za svaki modul/predmet,

8.1. ECTS bodovanje kontakt sati (ukupno: 90)

	Modul / Predmet	Status	ECTS
1.	Neklasične logičke teorije DOS FIL- 2 - 701	Obavezni	10
2.	Fenomenologija kao dovršena metafizika (p) DOS FIL- 2 - 601	Obavezni	10
3.	Filozofska hermeneutika DOS FIL- 2 - 602	Obavezni	10
4.	Postmoderne estetičke teorije DOS FIL- 2 - 611	Obavezni	10
5.	Bioetika DOS FIL-2 - 711	Obavezni	10
6.	Politička filozofija islama-suvremene DOS FIL- 2 - 616	Obavezni	10
7.	Suvremeni epistemološki pravci	Obavezni	10
8.	Konekcionistička teorija uma	izborni	10
9.	Politička filozofija islama-klasična(p) DOS FIL- 2 - 616	Izborni	10
10.	Teorije govornih činjenja DOS FIL- 2 - 713	Izborni	10
11.	Nestanak subjekta u novijoj ontologiji DOS FIL- 2 - 612	Izborni	10
12.	Filozofija jezika (s) DOS FIL- 2 - 615	Izborni	10
13.	Estetika vizualne kulture DOS FIL- 2 - 613	Izborni	10
14.	Feminističke reinterpretacije etike DOS FIL- 2 -712	Izborni	10

8.2. ECTS bodovanje individualnog istraživačkog rada studenta u nenastavnim semestrima

Godina	Semestar	Individualni naučnoistraživački rad kandidata	Broj sati	ECTS
2	IV			
		Izrada prijedloga teme doktorske disertacije		5
		Izrada i odbrana projekta doktorske disertacije		10
		Istraživački rad na pripremi naučnog članka		10
		Objavljeni članak		5
				30

Godina	Semestar	Individualni naučnoistraživački rad kandidata	Broj sati	ECTS
3.	V			
		Izrada radne verzije doktorske disertacije		20
		Prezentacija radne verzije doktorske disertacije		10
				30

Godina	Semestar	INDIVIDUALNI NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD STUDENTA III CIKLUSA	Broj sati	ECTS
3	VI			
		Izrada korigovane verzije doktorske disertacije		20
		Javna odbrana finalne doktorske disertacije		10
				30

SVEUKUPNO ECTS : 180

	Broj sati	Broj ECTS
Nastavni semstri: I, II, II	558	90
Istraživački semstri: IV, V, VI	792	90
UKUPNO	1.350	180

1.semestar	2.semestar	3.semestar	4.semestar	5.semestar	6.semestar
10	10	10	5	20	20
10	10	10	10	10	10
10	10	10	10		
			5		
30	30	30	30	30	30

9. Prikaz uvjeta za pohađanje nastave, polaganje ispita i realizaciju pojedinih obavezastudija i izrade doktorske disertacije

Nositelj / organizator dokorskog studija, Filozofski fakultet u Sarajevu, raspolaže moderno opremljenim predavaonicama, amfiteatrima, i kabinetima koji pružaju mogućnost upotrebe videoprojkcija, grafičkih prezentacija, korištenja interneta, biblioteke, fotokopirnice.

Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu postoji Centar za naučnoistraživački rad i stručne aktivnosti (Centar NIRSA) koji je opremljen najmodernijom opremom za on-line predavanja i koji se može koristiti putem internetskih platformi i softvera (Skype, Youtube) kao teleconferencing room.

Predavaonice	Amfiteatri	Kabineti	Centar NIRSA
I / 49	P / 30	I / 59	P / 8
I / 50	I / 82	I / 66	
I / 53	I / 127	I / 64	
		I / 67	
		I / 56	
		I / 60	

10. PRAĆENJE REALIZACIJE I EVALUACIJA PROGRAMA

Praćenje kvaliteta i uspješnosti izvedbe doktorskog studija organizirat će se na slijedeće načine i prema slijedećim kriterijima: 1. Ispitivanje mišljenja polaznika o inovativnosti i informiranosti predmeta, o komunikaciji s profesorima, o mogućnostima utjecaja studenata na sadržaj i metodologiju predmeta samom opterećenju i vrednovanju opterećenja (ECTS); 2. Dokumentacija i analiza studentskih mišljenja; 3. Samoevaluacija nastavnika i anketa nakon završetka svakog predmeta (po tačkama pod 1.); 4. Planiranje i mjere za bolje uvjete studiranja i monitoring njihovog izvršenja. Vodi se periodična evidencija o ishodu studiranja – posebice pristupanju ispitima, prolaznosti i prosječnim ocjenama po predmetu odnosno studentu. Konsultacije/intervjui se održavaju i s predmetnim nastavnicima, uzimajući prvenstveno u obzir njihove prijedloge za poboljšanje organizacije studiranja. Važna karika u ovom procesu je i mentorski rad tako da svaki mentor izvještava Vijeće doktorskog studija o problemima svojih polaznika i njihovim primjedbama.

12. NASTAVNI SADRŽAJ / SILABUSI

Prof.dr.sc. Ugo Vlasisavljević

Ugo VLAISAVLJEVIĆ je studirao i 1980. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je 1986. odbranio magistarsku radnju *Ogled o nastanku geometrije i utemeljivanje transcendentalne fenomenologije povijesti: Jedno čitanje Derridinog čitanja Husserlovog teksta*, a 1992. doktorsku disertaciju *Izvor, ontologija, metafizika (od Merleau-Pontyjeve fenomenologijeka Derridinoj gramatologiji*. Na Odsjeku za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu biran 1988. za asistenta na predmetima Uvod u filozofiju i Ontologija, 1993. u zvanje docenta i 1998. u zvanje vanrednog profesora na predmetu Ontologija, te 2004. za redovnog profesora na predmetu Ontologija II. Na Odsjeku za psihologiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu predaje nastavni predmet Epistemologija. Od 2003. drži nastavu iz predmeta Ideja Evrope na postdiplomskim evropskim studijama pri Centru za interdisciplinarnе studije Univerziteta u Sarajevu. Član je redakcije časopisa *Transeuropeennes*, Paris, i glavni urednik časopisa *Dijalog*, Sarajevo. Bio predsjednik PEN centra BiH (2006–2009). Objavio brojne članke i studije, od kojih nekoliko desetina u uglednim inozemnim časopisima i zbornicima (često izvorno pisane na engleskom i francuskom jeziku). Više puta koristio stipendije i naučnoistraživačke boravke, i to: u Oxfordu (novembar-decembar 1995), u Cambridgeu (april-maj 1997), Strasbourgu (decembar 1998) i u Parisu (Maison des Sciences de l'Homme, januar-april 1998. i septembar-novembar 2000). Poznat je i kao prevodilac novije filozofske literature (pored velikog broja ogleada i članaka preveo je s njemačkog, engleskog i francuskog knjige B. Waldenfelsa, J. Habermasa, J. L. Nancyja i J. Derride).

AUTORSKE KNJIGE: (1) *Ontologija i njeno nasljeđe*, Međunarodni centar za mir, Sarajevo, 1995; (2) *Fenomenološka konstitucija Evropske zajednice*, Međunarodni centar za mir, Sarajevo, 1995; (3) *Izvor geometrije i transcendentalna fenomenologija povijesti. Čitanje Derridinog čitanja Husserla*, Atelje za filozofiju, društvene znanosti i psihoanalizu, Sarajevo, 2003; (4) *Lepoglava i univerzitet. Ogladi iz političke epistemologije*, Centar za interdisciplinarnе postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2003. (drugo izdanje 2009); (5) *Merleau-Pontyjeva semiotika percepcije. Fenomenološki put u dekonstrukciju*, Atelje za filozofiju, društvene znanosti i psihoanalizu, Sarajevo, 2003; (6) *Etnopolitika i građanstvo*, Status, Mostar, 2006; (7) *Rat kao najveći kulturni događaj. Ka semiotici etnonacionalizma*, Mauna-Fe Publishing, Sarajevo, 2007; (8) *Pripitomljavanje nacionalizma*, Mauna-Fe Publishing, Sarajevo, 2008; (9) *Metamorfoze etnonacionalizma*, Edicija Otkrovenja, Beograd, 2009; (10) *Fenomenološki put u dekonstrukciju*, Mediterran Publishing, Novi Sad (2011), (11) *Avetnjska stvarnost narativne politike*, Rabic, Sarajevo.

ZBORNICI: *Rod i nauka* (sa J. Babić-Avdispahić i J. Bakšić-Muftić), Centar za interdisciplinarnе postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2009.

1.OBAVEZNI PREDMET (MODUL – 1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Ontologija
Modul / Predmet	Fenomenologija kao dovršena metafizika DOS FIL-2 - 601
Godina	1.
Semestar	Prvi (I)
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj modula / predmeta	Interpretirati učenje Edmunda Husserla u svjetlu njegove ambicije da se metafizika napokon ostvari kao temeljna znanost. Utjecajno djelo rodonačelnika fenomenologije bi bilo analizirano kao posljednji veliki pokušaj dovršenja milenijskih nastojanja oko konačne izgradnje ontološke znanosti.
Sadržaj modula / predmeta	Na nekim od najvažnijih tekstova iz srednje i kasne faze Husserlovog opusa biti će analizirano zašto je u tzv. „kontinentalnoj filozofiji“ imenom ovog njemačkog filozofa na egzemplaran način obilježeno odustajanje od poistovjećivanja filozofije i metafizike. Inzistirat će se na najvećim teškoćama preobrazbe ontologije u transcendentnu fenomenologiju. Pitanja o prirodi subjektivnosti, o redukciji izvanjskog svijeta, o perceptivnoj vjeri, o alter egu, o znanosti i svijetu života, o ulozi jezika u konstituciji noematskih sadržaja itd., kao najteža pitanja koja otvaraju put ka kritici metafizike, biti će posebno motivirana Heideggerovim shvaćanjem ove kritike i njegovim odnosom prema svome velikom prethodniku.
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. E. Husserl, „Kartezijanske meditacije“, Zagreb, SSO, 1975. 2. E. Husserl, „Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologische Philosophie“ Martinus Nijhoff Publishers, The Hague 1950. 3. E. Husserl, „Kriza evropskih nauka i transcendentna fenomenologija“, Globus, Zagreb, 1990. 4. Klaus Held, „Lebendige Gegenwart“ 5. Rudolf Bernet, Donn Welton, Gina Zavota, „E. Husserl, Critical Assessments of Leading Philosophers“ Routledge, 2005. 6. Donn Welton, „The other Husserl: The Horizons of Transcendental Phenomenology“, Indiana University Press, 2002. 7. M. Heidegger, „Bitak i vrijeme“, Naprijed, zagreb, 1985. 8. M. Heidegger, „Kraj filozofije i zadaća mišljenja: rasprave i članci“, Naprijed, Zagreb, 1996. 9. Theodore Kisiel & John van Buren (eds.), „Reading Heidegger from the Start: Essays in His Earliest Thought“, State University of New York Press, 1994.

	<p>10. Pierre Keller, „Husserl and Heidegger on Human Experience“, Cambridge University Press, 1999.</p> <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>
--	--

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Ontologija
Modul / Predmet	Nestanak subjekta u novijoj ontologiji DOS FIL-2 - 612
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	2 sata sedmično seminar (2 S)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Doktorski seminar
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	Upoznati se sa dominantnom tendencijom kritike novovjekovne pretpostavke o subjektu kao posljednjem ontološkom temelju. Dokučiti najvažnije implikacije takve kritike.
Sadržaj predmeta	Kroz analizu važnih tekstova filozofije 20. stoljeća ocrtati genealogiju postupnog nestanka subjekta, ali samo na onom pravcu njegove kritike gdje se radilo o njegovom nadomještanju, a ne tek uklanjanju. Povijesno-kritička analiza bi se kretala od Husserlovog uvida da se u srcu transcendentale subjektivnosti ukazuje „transcendentalno polje bez subjekta“, preko Heideggerovog mišljenja o tu-bivstvovanju, do kasnijih promišljanja o „kraju čovjeka“ i drugačijem poimanju sopstvu kod Merleau-Pontyja, Foucaulta, Ricoeura, Derride, Lacana i Taylora.
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jean-Paul Sartre, „The transcendence of Ego: An Existentialist Theory of Consciousness“ Hill and Wang, 1991, 2. Martin Heidegger, „Bitak i vrijeme“ Naprijed, Zagreb, 1985 3. Jacques Derrida, „Margins of philosophy“, Chicago: University of Chicago Press, 1982 4. Mišel Fuko, „Riječi i stvari“ Beograd : Nolit , 1971 5. Pol Riker, „Sopstvo kao drugi“ Beograd; Nikšić: Jasen, 2004 6. Čarls Tejlor, „Izvori sopstva“ Akademski knjiga, Novi Sad, 2008 7. Bruce Fink, „Lakanovski subjekt“ Zagreb. Kruzak, 2009 <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

Fatima LAČEVIĆ je studirala filozofiju i latinski jezik i 1966. diplomirala na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, gdje je 1986. odbranila magistarsku radnju *Odnos umjetničkog i estetskog u nazorima Danka Grlića*. Doktorsku disertaciju pod naslovom *Suvremena jugoslovenska estetska misao i transcendiranje estetskog mišljenja u djelu Danka Grlića* odbranila 1990. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 1974. angažirana kao vanjska suradnica na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, Odsjek za filozofiju, na nastavnim predmetima Metodika nastave filozofije; 1994. birana u zvanje docenta na nastavnim predmetima Metodika nastave filozofije i Estetika, 1998. u zvanje vanrednog, a 2004. redovnog profesora na predmetu Estetika. Na Muzičkoj akademiji Univerziteta u Sarajevu drži kolegije iz Sociologije umjetnosti i Estetike muzike. Područja njena stručnog i naučnog bavljenja su metodika nastave filozofije i estetika. Objavila jednu knjigu eseja i dva udžbenika (jedan u koautorstvu). Bila član redakcija i objavljivala u više stručno-naučnih glasila (*Dijalog, Znakovi vremena, Pregled, Muzika, Znak Bosne*).

AUTORSKE KNJIGE I UDŽBENICI: (1) *Marksizam i suvremena filozofija* (u koautorstvu), Svjetlost, Sarajevo, 1983, 176 str.; (2) *Estetika (S odabranim tekstovima iz historije estetike), Za srednje umjetničke škole*, Federacija Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta i Sarajevo Publishing, Sarajevo, 1999, 189 str.; (3) *Estetsko i ontološko-gnoseološki horizont. Eseji o odnosu estetike i umjetnosti*, Dom štampe, Zenica, 2004, 199 str.

1. OBAVEZNI PREDMET (MODUL – 1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Praktična filozofija
Disciplina	Estetika
Modul / Predmet	Postmoderne estetičke teorije DOS FIL-2 - 611
Godina	1.
Semestar	Prvi (I)
Broj ECTS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj predmeta	Tokom kursa studenti/ce treba da postignu uvide u temeljne značajke epohe moderne i trajuce epohe postmoderne kako bi se razvile intelektualne i znanstvene pretpostavke razlikovanja ovih epoha ; moderne kao epohe ideologije novog i postmoderne kao pojma i stanja koje je novo i potpuno različito od svih dosadašnjih epoha. Cilj je nastavnog predmeta da se razvije sposobnost da se znanje primjeni na polje istraživanja razuđenih fenomena postmoderne. Također, cilj je da se zauzmu kritički stavovi spram sadržaja koji će se obrađivati na predmetu a koji će biti utemeljeni na validnim znanstvenim analizama i pretpostavkama. Iz svega nevedenog proizlazi da je osnovni cilj predmeta upoznavanje studenata/ca sa tendencijama i fenomenima postmodernih estetičkih teorija i fenomena; kritički pristup i analiza istih koja će biti primjenjiva ne samo u užim znanstvenim krugovima, već će se znanja usvojena na predmetu kritički primjenjivati na ontologiju stvarnog i virtualnog.

Sadržaj predmeta	Unutar nastave- predavanja izložiti će se temeljni smjerovi oblikovanja postmoderne: Kritika moderne. Postmoderna kao radikalni pluralitet. (Habermas- Lyotard). Postmoderna filozofija <i>versus</i> tehnološko doba. Postmoderna - finansijski kapital i potrošačko društvo. Postmoderna i redefinicija kulture. Kultura kao nova ideologija. F. Jameson, danas najuticajniiji kritički teoretičar postmoderne. Konceptije <i>mainstream</i> elitne i masovne kulture u estetici. Esteticiziranje svijeta. Umjetnička proizvodnja i visoko razvijeno društvo finansijskog kapitala. Fenomen medija u suvremenom društvu. Modeli komunikacije. Identitet i postmoderna. Fotografija i slika u postmoderni. Vizualna kultura kao konstituens suvremenosti i utemeljenje empirizma kao dominantne orijentacije u svakodnevlju. Prakse pluralnosti. Smjerovi kritičkog promišljanja postmoderne. Postmoderne estetičke teorije kao kritike kulture. Estetika u postmoderni: subkultura i kontrakultura
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wolfgang Velsch, Unsere postmoderne Moderne, AkademieVerlag, Berlin 1993., prijevod: Volfgang Velš, Naša postmoderna moderna, Biblioteka Theoria Novi Sad, 2000. 2. Arthur C. Danto, The transfiguration of the Commonplace, A Philosophy of Art, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England 1981(sixth printing, 1994), prijevod: Artur C. Danto, Preobražaj svakidašnjeg, Kruzak, Zagreb, 1997. 3. Bell, David, An introduction to cybercultures, Routledge, 2001. 4. Baudrillard, Jean, Simulacija i zbilja, Jesenski i Turk, hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, 2001. 5. Frederick Jameson, Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism. Durham, NC: Duke University Press. 1991. 6. Miletić M., Resetovanje stvarnosti, Protocol, Novi Sad, 2008. 7. Haug, Wolfgang Fritz, Kritika robne estetike, Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, Beograd, 1981. 8. Benjamin, Walter, Estetički ogledi, Zagreb, 1986. esej: Umjetničko djelo u doba tehničke reprodukcije 9. Virilio, P. Mašine vizije, Svetovi, Novi Sad, 1993. 10. G., Debord, Društvo spektakla, Arkzin, Zagreb, 2000. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Praktična filozofija
Disciplina	Estetika
Modul / Predmet	Estetika vizualne kulture DOS FIL-2-613
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10

Broj sati	2 sata sedmično seminar (2 S)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Doktorski seminar
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	Tokom seminarske forme nastave studenti/ce će biti dominantno upućeni na samostalno (autonomno) usavršavanje u istraživačkom radu. Seminari će biti prilika prezentacije vlastitih istraživanja studenata/ca i u osnovi će omogućiti prezentacije istraživanja koja su pripravljena za objavljivanje u nacionalnim i internacionalnim publikacijama kao i na znanstvenim skupovima. Studenti/ce će biti upućeni na uspostavljanje komunikacije sa ekspertima iz znanstvenog područja relevantnog za sadržaje izučavane tokom seminara.
Sadržaj predmeta	Za seminar će se predložiti tri knjige obavezne literature. Nabrojati ćemo nekoliko tema koje će se na seminaru raspravljati: Kultura i kulturalne studije. Rezultati primjene radikalnog pluralizma primjenjenog <i>in ultima linea</i> na sve društvene fenomene postmoderne. Imperijalizam i "globalna kultura". Estetika, estetsko i mediji: interkulturalni dijalog i mogućnost tolerancije. Okret ka slici- <i>turn picture</i> . Dekonstrukcija pojma slika. Logos i likovni potencijal. Oslobođanje slike od logosa i gledanje slike kao slike. Digitalizirana slika/zamjena slike fotografijom kao dovršenje odstranjena mimetičko reprezentacijske paradigme slike. Informacijsko- komunikacijska paradigma slike. Umjetnička proizvodnja u doba informacijsko- komunikacijske rekonfiguracije suvremenog društva i okruženja.
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Williams, Raymond, Analiza kulture, u Politika teorije, Zbornik rasprava iz kulturalnih studija (priredio : Dean Duda), Disput, Zagreb, 2006 2. Pajić, Žarko, Vizualne komunikacije, Centar za vizualne studije, Zagreb, 2008. 3. Marshall McLuhan, Razumijevanje medija, mediji kao čovjekovi proizvedeci, Golden Marketing, Zagreb, 2008. 4. Scott McQuire, Visions of Modernity: Representation, Memory, Time and Space in the Age of the Camera, Sage Publications, London 1998. 5. Jonathan Bignell, Postmodern Media Culture, Edinburgh University Press , 2000. 6. Eagleton, Terry, Ideja kulture, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2002 7. N. Mišćević i M. Zinaić, Zbornik tekstova iz teorije vizualnih umjetnosti, IC Rijeka, 1981. 8. Barthes, Roland, Svijetla komora, bilješka o fotografiji, Antibarbarus, Zagreb, 2003. 9. James Curran , Media and Cultural Theory, Routledge, 2005. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

Docent.dr.sc. Kenan Šljivo

Kenan Šljivo je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 2007. diplomirao filozofiju. Godine 2011. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu stekao je naučno zvanje *magistra filozofskih nauka* na području Teorije spoznaje (Teza: *Epistemološki značaj probabilističke kauzalnosti*). Godine 2016. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu stekao naučno zvanje *doktor filozofskih nauka* (Disertacija: *Inferencijalizam kao epistemski normativizam u filozofiji Roberta Brandoma*). Biran 2008. za asistenta na Odsjeku za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, 2011. u zvanje višeg asistenta, a 2016. u zvanje docenta na oblast Teorija spoznaje. U zvanju docenta Univerziteta u Sarajevu predaje na Filozofskom fakultetu u Sarajevu predmete: Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje) i Teorija spoznaje (Epistemologija). Registrovan kao istraživač u Bosni i Hercegovini (COBISS.BH). Od 2007.godine član prvog bosansko-hercegovačkog znanstveno-istraživačkog inkubatora - ZINK (www.ziink.wordpress.com) koji je registriran kao znanstveno-istraživačka organizacija od strane Evropske Komisije za FP7 (European Commission Authentication Service). Od 2007. glavni je urednik časopisa SOPHOS - *Časopis mladih istraživača / A Young Researchers' Journal* koji je indeksiran u tri međunarodne znanstvene baze (USA i Evropa). Od godine 2007. član je udruženja ACADEMIA ANALITICA - društva za razvoj logike i analitičke filozofije u BiH (www.academia-analitica.org). Član je uredništva časopisa THE LOGICAL FORESIGHT - *A Journal for Logic and Science* u čijem su internacionalnom savjetu su svjetski priznati logičari, matematičari i lingvisti (Lotfy Zadeh, Ned Block, John R. Searle, Noam Chomsky, Andrew Schumann, Jan Wolenski i drugi). U zimskom semestru akademske 2011/12. boravio je u statusu gostujućeg istraživača na Filozofskom fakultetu u Erfurtu (Njemačka) gdje je radio istraživanje pod nazivom *Uticaj Humeove analize kauzalnosti na moderne (manipulacionističku, kontrafaktičku, probabilističku) teorije kauzalnosti*. Objavio je sa područja teorije spoznaje, logike i analitičke filozofije znatan broj naučnih članaka, kao i značajne prijevode sa engleskog i njemačkog jezika. Učestvovao je na velikom broju naučnih skupova (BiH, Hrvatska, Ukrajina).

IZDVOJENI RADOVI: *Ontološki i epistemološki relativitet u filozofiji W.V.O.Quinea*, SOPHOS, Volume 1-2008, 9-25 str.; *Epistemološka vrijednost probabilističke kauzalnosti*, SOPHOS, Volume 3-2010, 43-71 str.; *Inferencijalistička semantika: osnovne teze i pojmovi*, SOPHOS, Volume 8-2015, 99-113 str.

1.OBAVEZNI PREDMET (MODUL – 1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Epistemologija
Modul / Predmet	Suvremeni epistemološki pravci DOS FIL-2 - ???
Godina	1.
Semestar	Prvi (I)
Broj ECTS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj predmeta	Osnovni cilj predmeta je da upozna studente postdiplomskog doktorskog studija sa teorijama i temama razvijenim u suvremenim epistemološkim raspravama. Jedan od temeljnih zadataka je i ukazivanje na odnos suvremene epistemologije prema tradicionalnim pitanjima i problemima koji su se razvili unutar tradicionalnih epistemoloških pravaca i polazišta.

Sadržaj predmeta	<p>Analizirat će se centralni problemi suvremenog ispitivanja prirode i strukture znanja iz perspektive naturalizirane epistemologije koja će biti dovedena u vezu sa pragmatičkim modelima znanja i racionalnosti i pitanjima socijalne epistemologije koja ispituje društvene faktore bitne za spoznavanje i opravdanje saznanja. Plan je da se pokaže kako su tradicionalni epistemološki problemi vezani za <i>objektivnost, kontekstualnost i relativizam</i> znanja tematizirani u suvremenim raspravama u kojima se znanje tretira kao <i>hibridni deontički pojam</i> koji se aplicira na različite jezičke i diskurzivne prakse. Dalje će se ukazati na probleme epistemskog opravdanja u <i>internalizam-eksternalizam debati</i> koja tendira da se pojavi kao suvremeni pandan tradicionalne empirističko-racionalističke rasprave.</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Armstrong, D.M. 1973. <i>Belief, Truth, and Knowledge</i>. Cambridge: Cambridge University Press. 2. Brandom, Robert. 1994. <i>Making It Explicit: Reasoning, Representing, and Discursive Commitment</i>. Harvard University Press. 3. Brandom, Robert. 2009. <i>Reason in Philosophy: Animating Ideas</i>. Harvard University Belknap Press. 4. Chalmers, David. 2012. <i>Constructing The World</i>. Oxford University Press. 5. Audi, Robert. 1993. <i>The Structure of Justification</i>. Cambridge: Cambridge University Press. 6. Bonjour, Laurence. 2002. <i>Epistemology. Classic Problems and Contemporary Responses</i>. Lanham: Rowman and Littlefield. 7. Chisholm, Roderick. 1982. <i>The Foundations of Knowing</i>. Minneapolis: University of Minnesota Press. 8. Haack, Susan. 1993. <i>Evidence and Inquiry. Towards Reconstruction in Epistemology</i>. Oxford: Blackwell. 9. Putnam, Hilary. 1981. <i>Reason, Truth, and History</i>. Cambridge: Cambridge University Press. 10. Putnam, Hilary. 1983. <i>Realism and Reason. Philosophical Papers, vol. 3</i>. Cambridge: Cambridge University Press. 11. Sosa, Ernest. 1991. <i>Knowledge in Perspective. Selected Essays in Epistemology</i>. Cambridge: Cambridge University Press. 12. Williamson, Timothy. 2000. <i>Knowledge and its Limits</i>. Oxford: Oxford University Press. <p style="text-align: center;">Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Epistemologija
Modul / Predmet	Inferencijalizam u filozofiji uma DOS FIL-2- ???
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1P +1S+ 2 K)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije

Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	Osnovni cilj predmeta je da studentima postdiplomskog doktorskog studija predstavi inferencijalizam iz perspektive njegovog važanja za pitanja filozofije uma. Jedan od temeljnih zadataka je ukazivanje na mogućnost primjene inferencijalističke strategije na sferu razumijevanja kognitivne arhitekture i kognitivnih procesa uopće.
Sadržaj predmeta	Predmet se dijeli na dvije topike koje zajedno čine jednu tematsku cjelinu. Prva topika se odnosi na analizu fundamentalnih tema i pojmova inferencijalizma u djelu Roberta Brandoma i načina na koji se ova strategija odnosi prema pitanjima <i>značenja</i> i <i>istine</i> kao centralnim semantičkim pitanjima. U ovom dijelu akcentat je na stavljen na ispitivanje <i>inferencijalne uloge</i> pojmovnog sadržaja. Druga topika se odnosi na mogućnost transfera inferencijalističke strategije na <i>kognitivna pitanja</i> . Analizirat će se eksplanatorna vrijednost inferencijalizma za razumijevanje <i>kognitivnih svojstava</i> mentalnih reprezentacija.
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brandom, Robert. 1994. <i>Making It Explicit: Reasoning, Representing, and Discursive Commitment</i>. Harvard University Press. 2. Brandom, Robert. 2000. <i>Articulating Reasons: An Introduction to Inferentialism</i>, Harvard University Press. 3. Brandom, Robert. 2008. <i>Between Saying and Doing: Towards an Analytic Pragmatism</i> Oxford University Press. 4. Bayne, T., Montague, M. (ur.). 2011. <i>Cognitive Phenomenology</i>. Oxford and New York: Oxford University Press. 5. Chalmers, David. 2010. <i>The Character of Consciousness</i>. Oxford University Press. 6. Chalmers, David. 2012. <i>Constructing The World</i>. Oxford University Press. 7. Davidson, Donald. 2001c. <i>Subjective, Intersubjective, Objective</i>. Oxford: Oxford University Press. 8. Dennett, Daniel. 1987. <i>The Intentional Stance</i>. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press. 9. Fodor, J.A. 1975. <i>The Language of Thought</i>. New York: Crowell. 10. Searle, John. 1983. <i>Intentionality: An Essay in the Philosophy of Mind</i>. Cambridge University Press. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

Prof.dr.sc. Sulejman Bosto

Sulejman BOSTO je studirao i 1972. diplomirao filozofiju i sociologiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je 1976. odbranio magistarsku radnju *Smisao i dosezi Hegelove filozofije umjetnosti* a 1985. doktorsku disertaciju pod naslovom *Hermeneutička teorija jezika. Problem jezika u filozofskoj hermeneutici Hansa-Georga Gadamera*. Biran 1974. za asistenta, 1985. u zvanje docenta, 1990. za vanrednog a 1999. u zvanje redovnog profesora na predmetu Ontologija I. Angažiran i na Katedri za historiju umjetnosti, gdje izvodi nastavu iz predmeta Filozofija sa teorijom umjetnosti, a također mu je povjerena nastava iz predmeta Sociologija kulture, Socijalna antropologija, Socijalna ekologija. Predaje i na izbornim kolegijima Filozofska antropologija, Filozofija prirode i Filozofija, pjesništvo, jezik. Redovno sudjeluje u nastavi na postdiplomskom studiju filozofije

na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Predavao na Muzičkoj akademiji, na Akademiji likovnih umjetnosti u Sarajevu, na Akademiji scenskih umjetnosti u Sarajevu i na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu. Bavi se problemima suvremene filozofije, ontologije, fenomenologije, antropologije, filozofske hermeneutike, filozofije jezika, filozofije kulture i umjetnosti, filozofijom prirode te pitanjima etike u znanstveno-tehničkoj civilizaciji. Prevodi s njemačkog jezika. Bavi se likovnom kritikom. Objavio dvije autorske, dvije koautorske knjige /zbornika/ sa autorskim priložima (ur.), preveo četrnaest knjiga, dva prijevoda /knjige/ u saradnji sa drugim prevoditeljem, dvije dopune ranijim prijevodima /knjiga/, dvije redakcije prijevoda /knjiga/; objavio preko pedeset znanstvenih rasprava, članaka, preglednih članaka i recenzija i sarađivao u brojnim časopisima (*Dijalog, Pregled, Izraz, Odjek, Lica, Vizura, Sarajevo, Gledišta, Beograd, Filozofska istraživanja* i *Synthesis Philosophica, Zagreb, Philosophy East and West, University of Hawai'i Press...*), te preveo preko četrdeset članaka i rasprava sa njemačkog jezika. Saradnik je Centra za filozofska istraživanja ANUBiH, zamjenik glavnog urednika časopisa *Dijalog*, član PEN-a BiH; član Hrvatskog filozofskog društva i redakcije časopisa *Filozofska istraživanja*, saradnik Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža", Gothe-Instituta Sarajevo, fondacije *Heinrich Böll-Stiftung*, fondacije *Friedrich Ebert-Stiftung*; do 1992. saradnik u redakciji filozofske edicije *Logos* u Sarajevu; sada urednik edicija *Diskursi* i edicije *VSI* izdavačke kuće *Šahinpašić*, Sarajevo. Godine 1979/1980, kao stipendista DAAD-a, studira na *Johann-Wolfgang Goethe-Universität-u* u Frankfurtu/M. Koristio više studijskih i gostujućih boravaka na inozemnim univerzitetima: /Frankfurt/M, Mannheim, Mainz, Heidelberg, Freiburg Br., Lüneburg, Bochum, Oldenburg (BRD), London, Norwich, Cambridge (UK). Učestvovao na brojnim domaćim i međunarodnim naučnim i stručnim skupovima i studijskim kolegijima (Sarajevo, Banja Luka, Tuzla, Dubrovnik (IUC), Zagreb, Split (gostujući profesor na Filozofskom fakultetu u Splitu), Cres, Mali Lošinj, Opatija, Beograd, Ljubljana, Frankfurt/M, Mannheim, Bochum, Berlin, Norwich, Budimpešta, Sibiu...). AUTORSKE KNJIGE: (1) *Hermeneutička teorija jezika*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1986; (2) *Svijet i kontingencija*, Filozofska istraživanja, Zagreb, 1997. Uredničke publikacije sa autorskim priložima: *Kultura sjećanja. Povijesni lomovi i svladavanje prošlosti* (ur. Sulejman Bosto, Tihomir Cipek i Olivera Milosavljević), Disput Zagreb, 2007; *Kultura sjećanja: 1941. Povijesni lomovi i svladavanje prošlosti* (ur. Sulejman Bosto, Tihomir Cipek i Olivera Milosavljević) Disput, Zagreb 2008; Milosavljević, *Kultura sjećanja: 1945. Povijesni lomovi i svladavanje prošlosti* (ur. Sulejman Bosto, Tihomir Cipek), Disput. Zagreb 2009.

PREVEDENE KNJIGE: (1) Max Scheler, *Položaj čovjeka u kozmosu* (dopuna prijevoda prvog izdanja), Veselin Masleša, Sarajevo, 1987; (2) Carl Friedrich von Weizsäcker, *Jedinstvo prirode*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1988; (3) G. W. F. Hegel, *Osnovne crte filozofije prava* (dopuna prijevoda prvog izdanja i redakcija), Veselin Masleša, Sarajevo, 1989; (4) Hans Lenk, *Između teorije znanosti društvene znanosti*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1990; (5) Jean Gebser, *Iskron isadašnjost* (I svezak), /redakcija prijevoda/, Katarina, Bugojno, 1990; (6) Richard Wisser, *Filozofija u obistinjenju* (prijevod sa Željkom Pavićem), Kruzak, Zagreb, 2000; (7) Mahmoud Zakzouk, *Al-Gazalijeva filozofija u usporedbi sa Descartesom*, El-Kalem, Sarajevo, 2000; (8) *Federalna struktura u Bosni i Hercegovini* (zbornik radova), Ambasada BRD i Vijeće Evrope, Sarajevo, 2001; (9) Johannes Lohmann, *Filozofija i jezikoslovlje*, Ljevak, Zagreb, 2001; (10) Hans-Georg Gadamer, *Čitanka*, Matica hrvatska, Zagreb, 2003; (11) G. W. F. Hegel, *Logika I (Nauka o bitku)*, Demetra, Zagreb, 2003; (12) Richard Wisser,

Martin Heidegger u mišljenju na putu (prijevod sa Željkom Pavićem), Demetra, Zagreb, 2003; (13) Otto Pöggeler, *Heidegger usvom vremenu*, Šahinpašić, Sarajevo, 2005; (14) Helmuth Dubiel, *Neizvjesnosti politika*, RABIC – ECDL, Sarajevo, 2006; (15) Gret Haller, *Granice solidarnosti/Evropa i SAD u ophođenju sa državom, nacijom i religijom*, Buybook, Sarajevo, 2007; (16) Erich Rathfelder, *Raskrsnica Sarajevo*, Bosanska riječ, Tuzla, 2007; (17) Robert Spaemann, *Osnovni moralni pojmovi*, Svjetlo riječi, Sarajevo –Zagreb, 2008; (18) Jürgen Habermas, *Između naturalizma i religije. Filozofski članci*, Tugra, Sarajevo, 2009; (19) Erika Fischer-Lichte, *Estetika performativneumjetnosti*, Šahinpašić, Sarajevo, 2009. (20) Jürgen Habermas, *Rascijepljeni Zapad*. Rabic, Sarajevo 2010.

1.OBAVEZNI PREDMET (MODUL – 1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Ontologija
Modul / Predmet	Filozofska hermeneutika DOS FIL-2-602
Godina	1.
Semestar	Drugi (II)
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj modula / predmeta	Na pozadini „duhovne situacije vremena“ kao „epohalne krize“, te „krize znanosti“, odnosno, unutar pitanja granica spoznajnoteorijskog postavljanja pitanja o svijetu i čovjeku, bazično se prombelemtizira mogućnost reafirmacije duhovnih znanosti i njihovih pitanja o povjesno-egzistencjskim dimenzijama iskustva čovjeka i iskustvima istine s one strane scijentističkog duha epohe. Pri tom se ta problematika egzemplificira u polju <i>folozofske hermeneutike</i> kao teorije razumjevanja cjeline povijesnog iskustva, odnosno razumijevanja <i>razumijevanja</i> kao egzistencijskog modusa. Cilj je: problematizirati <i>filozofsku hermeneutiku</i> čiji sistematski izraz predstavlja djelo Hansa-Georga Gadamera, uzimajući u obzir sljedeća glavna problemska težišta: a/ Gadamerov hermeneutički okret „na niti vodilji jezika“ i struktura hermeneutičkog iskustva), c/ povijest djelovanja filozofske hermenutike, te pitanje mogućnosti proširenja i/ili ograničenja polja njezinog važenja, d/ hermeneutika umjetnosti kao egzemplarno polje hermeneutičkog iskustva c/ hermeneutika i prirodne znanosti?
Sadržaj modula / predmeta	Pojam hermeneutike: od hermeneutike kao pomoćne discipline duhovnih znanosti do hermeneutike kao teorije cjeline iskustva povijesne egzistencije (od teološke, filološke i jurističke ka filozofijskoj hermeneutici); Povijesni modaliteti hermeneutike i priprema hermeneutičkog okreta: a/ ka problemu razumijevanja i tumačenja u duhovnim znanostima i proširenje pojma istine (Gadamer); b/romantička hermenutika, historijska škola i aporije historizma; hermeneutičko utemeljenje duhovnih znanosti (Dilthey); c/fenomenologija i ontologija(„hermeneutička fenomenologija“ – Heidegger).

	<p>Pojam i struktura hermeneutičkog iskustva: pojam povijesne svijesti i povijesnost razumijevanja; predstruktura razumijevanja; pojam hermeneutičkog kruga; reinterpratacija pojma predrasude kao strukturnog uvjeta iskustva razumijevanja; stapanje horizonata; pojam djelatno-povijesne svijesti;</p> <p>Ontološki okret hermeneutike „na niti vodilji jezika“: jezičnost kao medij hermeneutičkog iskustva. Modaliteti jezičnosti i povijesne paradigme jezika i jezičnog iskustva svijeta; jezik kao „horizont hermeneutičke ontologije“; problem univerzalnosti hermeneutike.</p> <p>Hermeneutika i iskustvo umjetnosti i kritika estetske svijesti</p> <p>Filozofska hermeneutika u diskursu: hermeneutika i ontologija, hermeneutika i teologija, hermeneutika umjetničkog djela, hermeneutika i znanstveno iskustvo svijeta.</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hans-Georg Gadamer, Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik, 1986. (uprijevodu: Hand-Georg-Gadamer, Istina i metoda, Veselin Masleša, Sarajevo, 1978.) 1. Hans-Georg Gadamer, Čitanka (priredio Jean Grondin), MH, Zagreb 2003. 2. Hans-Georg Gadamer, Kleine Schriften I, II, III, Tübingen, Mohr, 1967, 1972. 3. H.Reinalter/R.Bendeikter, Geisteswissenschaften wozu?, Thaur/Wien München, 1997. 4. Martin Heidegger, Sein und Zeit, Tübingen, 1977 (prijevod: Bitak i vrijeme, Naprijed ,Zagreb 1985) 5. Martin Heidegger, Prolegomena zur Geschichte des Zeitbegriffs, 1979 (u: Martin Heidegger, Gesamtausgabe od 1976) 6. Martin Heidegger, Unterwegs zur Sprache, Neske, Pfüllingen 1959 7. Martin Heidegger, Kraj filozofije i zadaća mišljenja, Naprijed Zagreb, 1996. 8. Riedel, Manfred, Verstehen oder Erklären? Zur Theorie und Geschichte der hermeneutischen Wissenschaften, Stuttgart 1978. 9. Reinhard Schulz, Naturwissenschaftshermeneutik. Eine Philosophie der Endlichkeit in historischer, systematischer und angewandter Hinsicht, Königshausen/Neumann, Würzburg 2004 <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Ontologija
Modul / Predmet	Filozofija jezika DOS FIL-2 - 615
Godina	

Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1P + 1S + 2 K)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	U središtu istraživanja su različite jezične paradigme i propitivanje važnja instrumentalne paradigme jezika i njezinih modaliteta. U osnovi stoji propitivanje odnosa čovjek-svijet, odnosno, jezička konstitucija/refleksija/ slika svijeta, odnosno, jezično otvaranje svijeta u različitim jezičkim praksama(ili: „jezičkim igrama“) kao i osvjetljanje jezika u ontološkim, antropološkim, , komunikacijskim, simboličkim perspektivama. Tematika jezika sutuira se u «jezički okret» u filozofiji, te u polja različitih jezičkih i/ili kulturnih praksi: u polju mita, religije, filozofije, zanosti i umjetosti .
Sadržaj predmeta	U središtu istraživanja je ontološki i hermeneutički jezički okret (Heidegger, Gadamer) sa posebnim osvrtom na jezik umjetnosti kao i na jezik pjesništva i na njegov odnos sa iskustvom mišljenja.Nit vodilja je ideje jezika kao uvjeta mogućnosti iskustva uopće, te ideja jedinstva mišljenja, jezika i svijeta. Osim važeće slike jezika kao znakovne reprezentacija svijeta ili kao medija komunikacije, istražuje se i simbolički kapacitet jezika kao i njegova metaforična i spekulativna narav. Utoliko se u raspravu uvode jezici mita, pjesništva, filozofije i znanosti - na postulatu «višeglasnosti govora».
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Martin Heidegger, <i>Hölderlinova himne ,Germanja i , Rajna'</i>Demetra, Zagreb, 2002 2. Martin Heidegger, <i>Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung</i>, Klostermann, 1996. 3. Jürgen Habermas, <i>Saznanje i interes</i>, Nolit, Beograd, 1975. 4. Johannes Lohmann, <i>Filozofija i jezikoslovlje</i>, Naklada Ljevak, Zagreb, 2001 5. Karl Otto Appel, <i>Transformacija Filozofije</i> , Veselin Masleša, Sarajevo, 1988. 6. Hans Blumenberg, <i>Arbeit am Mythos</i>, Frankfurt am Main , 1984. 7. Bernhard Waldenfels, <i>Vielstimmigkeit der Rede</i>, Suhrkamp, 1999. 8. Christoph Jamme, «Gott an hat ein Gewandt» (Grenzen und Perspektiven philosophischer Mythos-Theorien der Gegenwart), Suhrkamp, 1991. 9. Umberto Eco, <i>Serendipities (Languague & Lunacy)</i> , Columbia University Press, 1998. 10. Ludwig Wittgenstein, <i>Tractatus logico-philosophicus</i>, Logos, Sarajevo, 1987. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

Nevad KAHTERAN je studirao i 1992. diplomirao na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu. Uporedo studirao i 1995. diplomirao na Odsjeku za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, gdje je 1995. odbranio magistarsku radnju *Filozofijska theologiké* (Ibn Rušd/Averroes, sv. Toma Akvinski i Maimonides) a 2001. doktorsku disertaciju *Sophia Perennis* (René Guénon, Frithjof Schuon i Seyyed Hossein Nasr). Na Fakultetu islamskih nauka biran akademske 1994/95. za asistenta na predmetima Akaid (Islamska dogmatika) i Uporedne religije. Na Odsjeku za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta biran 1996. za višeg asistenta, 2001. za docenta i 2005. za vanrednog profesora na predmetu Historija istočnih filozofija (sada Historija istočnih filozofija I i Historija istočnih filozofija II na 1. ciklusu, dok na 2. ciklusu predaje Komparativnu filozofiju). Nekoliko godina kao gost predavao na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove Sveučilišta u Zagrebu (predmet: Uvod u islam i arapsko-islamsku filozofiju). Ak. 1998/99. držao predavanja u sklopu programa slovenačkog Ministarstva za školstvo i sport. Držao kurs Opće filozofije na Filozofskom fakultetu i predavanja iz Komparativne filozofije za postdiplomce Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu i Centra za interdisciplinarnu studije. Član redakcije internacionalnog časopisa *Comparative Philosophy* (<http://www.comparativephilosophy.org/>) i *Philosophy Study* (ISSN 2159-5313- Print; ISSN 2159-5321- Online), oba izlaze u SAD-u. Hafiz je Kur'ana od 19. 4. 1999. Bio suradnik Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža" u Zagrebu, kao i Routledgeove (2006) *The Qur'an: an Encyclopedia* (koeditor i autor odrednica) i *Encyclopedia of Love in World Religions*, ABC-CLIO, Santa Barbara, 2008. (suradnik). U više navrata studijski boravio u inozemstvu: Oxford University, Georgetown University, Američki univerzitet u Kairu (AUC), Sveučilište Kyoto (januar-februar 2006. – postdoktorska stipendija Japanske fondacije, ljetni semestar 2009. – gostujući profesor na Graduate School of Asian and African Area Studies – ASAFAS). Učesnik je brojnih međunarodnih skupova (vidjeti stranicu: www.nevadkahteran.info).

AUTORSKE KNJIGE: (1) *Perenijalna filozofija (Sophia Perennis) u mišljenju René Guénona, Frithjofa Schuona i Seyyeda Hosseina Nasra*, El-Kalem, Sarajevo 2002, 319 str.; (2) *Rumijeva filozofija Ljubavi / Rumi's philosophy of Love /bilingvalnoizdanje/*, Sarajevo, 2007, 222 str.; (3) *Situating the Bosnian Paradigm: the Bosnian experience of Multicultural Relations*, Global Scholarly Publications, New York, 2008, xxxiv plus 195 str.; (4) *Komparativna filozofija*, Filozofskifakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2010, str. 332.

PRIREĐENE KNJIGE: (1) *The Qur'an: an Encyclopedia* (urednik sa Oliverom Leamanom), Routledge, London – New York, 2006, str. 771; (2) *Frontiers of Japanese Philosophy 5 / Nove granice japanske filozofije* (urednik sa Jamesom W. Heisigom), Nanzan Institute i BTC "Šahinpašić", 2009, str. 240; (3) *Nove granice kineske filozofije* (urednik sa Bo Mou), BTC "Šahinpašić", Sarajevo, 2010, str. 420 (u tisku). Nevad Kahteran (ed.), *Platforma za islamsko-konfucijansko-daoistički dijalog na Balkanu*, ITD Sedam, Sarajevo, 2010., str. 155.

PREVEDENE KNJIGE: (1) James Winston Morris, *Orijentacije: islamska misao u svjetskoj civilizaciji / Orientations: Islamic Thought in a World Civilization* (u suradnji sa R. Hafizovićem i A. Silajdžićem – bosansko i engleskoizdanje), El-Kalem, Sarajevo, 2001, 193 str.; (2) Seyyed Hossein Nasr, *Srce islama: trajne vrijednosti za čovječanstvo* (u suradnji sa E. Karićem i R. Hafizovićem), El-Kalem, Sarajevo, 2002, 429 str.; (3) John L. Esposito, *Što bi svatko trebao znati o islamu* (u suradnji sa Ivanom Koprekom), Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu, FTI, Zagreb, 2003, str. 219; (4) Oliver Leaman, *Izgubljeno u prijevodu: eseji iz islamske i jevrejske filozofije / Lost in Translation: essays in Islamic and Jewish philosophy*, bilingvalnoizdanje, Buybook, Sarajevo, mart 2004, str. 291; (5) Muhammad Iqbal, *Razvoj metafizike u Perziji: prilog historiji muslimanske filozofije / The Development of Metaphysics in Persia: A Contribution to the History of Muslim Philosophy*, bilingvalno izdanje, Connectum, Sarajevo, januar 2005, str. 284; (6) Oliver Leaman, *Islamska estetika: uvod*, Kult B, Sarajevo, april 2005, str. 376; (7) Valérie Gonzalez, *Shvatanja islamske estetike, islamske kulture i historije / Insights on Islamic Aesthetics, visual culture and history*, bilingvalno izdanje, Kult B, Sarajevo, mart 2006, str. 125; (8) James W. Heisig, *Filozofi ništavila: esej o Kyoto školi*, Kult B,

Sarajevo, 2007, str. 428; (9) Hans Daiber, *Islamska misao u dijalogu kultura: inoviranje i posredovanje između antike i srednjeg vijeka*, trilingvalno izdanje, Kult B, Sarajevo, juni 2008, str. 275 (bosansko); *Islamic Thought in the Dialogue of Cultures: Innovation and Mediation Between Antiquity and Middle Ages*, Kult B, Sarajevo, juni 2008, str. 275 (engleska verzija prethodne knjige); *Islamisches Denken im Dialog der Kulturen: Innovation und Vermittlung Zwischen Antike und Mittelalter*, Kult B, Sarajevo, juni 2008, str. 282 (njemačka verzija prethodne knjige); (10) Khurram Ali Shafique, *Iqbal – ilustrirana biografija*, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, 2010, str. 332 (u tisku); (11) M. Ikram Chaghatai, *Goethe, Iqbal i Orijent*, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, 2010, str. 101 (u tisku); (12) Zhang Guanglin, *Islam u Kini*, "Monoteist", Beograd, 2011., str. 126 (u tisku); (13) F. Mujatabai, *Hindusko-muslimanske kulturne relacije*, Sarajevo, 2011., str. 160 (u pripremi za tisak).

1. OBAVEZNI PREDMET (MODUL -1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Historija filozofije
Disciplina	Historija istočnih filozofija; Komparativna filozofija
Modul / Predmet	Politička filozofija islama – klasična DOS FIL-2 - 616
Godina	1.
Semestar	Drugi (II)
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni i pismeni ispit
Cilj predmeta	<p>Razvijanje vještine analitičkog i kritičkog mišljenja o temama klasične islamske političke filozofije, tj. razumijevanje historijskog backgrounda predislamske Arabije, političkih, religijskih i društvenih situacija koje su porodile islamsku <i>ummu</i> (zajednicu), napose post-muhammedanske <i>umme</i> kao dominantnu snagu u tom području.</p> <p>Razumijevanje glavnih mislilja-doprinositelja islamskoj političkoj misli.</p> <p>Razumijevanje ključnih koncepata koje su razvijali ovi mislitelji (teoloških, političkih i socijalnih učenja islama).</p> <p>Stjecanje primjerene razine spoznaja iz domene islamske medievalne političke filozofije i kritičko razmatranje i usvajanje metodologije znanstvenog istraživanja i filozofskog promišljanja vezanog uz teme utemeljivača islamske političke filozofije; upoznavanje strukture znanstvene i filozofske argumentacije i razvijanje sposobnosti i vještina suočavanja suprotstavljenih stajališta sa onim zapadnjačkima.</p> <p>Poticanje na kritičko mišljenje prakticiranjem problemskog pristupa, koncipiranje i razvijanje osobnih stajališta o pojedinim problemima, poticanje sposobnosti samostalnog rada i promišljanja problema te identificiranje i kompariranje tema političke misli u ovim periodima (uloge islamskog vladara, sultana, odvajanje vjere i države, prava na pobunu protiv vlasti, vladavina elita i njihov odnos prema masama...).</p> <p>Razvijanje sposobnosti analize i interpretacije izvorne znanstvene i filozofske literature filozofa klasičnog razdoblja.</p> <p>Poticanje kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog zahvaćanja problema u interdisciplinarnom pristupu te očekivanje da studenti samostalno obrade jednu od ključnih figura ili pokreta, čitaju primarne i</p>

	sekundarne izvore.
Sadržaj predmeta	<p>Islam je imao značajan utjecaj na svjetsku historiju, ne samo kao jedna od glavnih svjetskih religija koja je upravljala osobnim vjerovanjima i akcijama pojedinaca, već i kao osnova naročitog sustava vladavine koji je razvio svoje vlastite institucije, prakse i filozofije. Otuda, duga i bogata tradicija političke filozofije u islamskim kulturama Srednjeg Istoka i zemljama muslimanskog Magreba, razvitak islamskih političkih teorija predmet je PFI-a klasičnog razdoblja, gdje pod političkom mišlju označavamo proučavanje i interpretaciju islamskih političkih kultura, ideja, vjerovanja i institucija; doprinose glavnih političkih teoretičara i autoriteta za razumijevanje ili načina vladavine; ono što su ljudi i grupacije smatrali političkim autoritetom, institucijama i svojim političkim ubjeđenjima te kako se politika u islamskom svijetu odnosila i dovodila u uzajamnu vezu sa drugim disciplinama, kao što su religija, pravo, etika, filozofija i državnštvo. Jer, jedino kroz proučavanje prošlosti, oni koji su zainteresirani za suvremenu političku misao muslimanskog svijeta imaju mogućnost za bolje i temeljitije razumijevanje njegovih aktualnih i budućih tokova i stremljenja. Otuda, ovaj je kolegij namjeravan da bude svojim prvim dijelom uvodnik u islamske političke ideje (kronološki on pokriva razdoblje od 610 do 1500.) i prethodi suvremenoj islamskoj političkoj filozofiji (od 1500. do danas – drugi dio ovog modula doktorskog studija).</p> <p>Uz to, kako kolegij nije namjeravan isključivo za doktorande iz filozofije, već općenito sve one zainteresirane iz humanističkih disciplina i društvenih znanosti, isti ostaje biti predmetom prilagodbe u tom smislu i nadasve otvoren za zanimanja samih studenata za unos određenih sadržaja i područja sukladno njihovim vlastitim preferencijama (uključujući bliskoistočne i islamske studije jednako tako).</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alfarabi, <i>Philosophy of Plato and Aristotle</i>, prev. Muhsin Mahdi (Ithaca: Cornell University Press, 2001); 2. Alfarabi, <i>The Political Writings: "Selected Aphorisms" and Other Texts</i>, prev. Charles E. Butterworth, Ithaca: Cornell University Press, 2001. 3. Averroes, <i>The Book of the Decisive Treatise, Determining the Connection Between the Law and Wisdom, and Epistle Dedicatory</i>, prev. Charles E. Butterworth, Provo: Brigham Young University Press, 2001. 4. Charles E. Butterworth, Blake A. Kessel and others, <i>The Introduction of Arabic Philosophy into Europe</i>, Leiden: E. J. Brill, 1994. 5. Charles E. Butterworth with others, <i>The Political Aspects of Islamic Philosophy, Essays in Honor of Muhsin S. Mahdi</i>, Cambridge: Harvard University Press, 1992. 6. Anna Akasoy & Wim Raven, <i>Islamic Thought in the Middle Ages. Studies in Text, Transmission and Translation, In Honour of Hans Daiber</i> Brill : Leiden-Boston, 2008. 7. Antony Black, <i>Comparing Western and Islamic Political Thought</i>, Oxford University Press, 2008. 8. Abdullah Saeed, <i>Islamic Political Thought and Governance</i>, Routledge, 2010. 9. Hamid Enayat, <i>Modern Islamic political thought: the response of the Shī'ī and Sunnī ...</i>, London. New York : I.B. Tauris, 2005. 10. Muhsin S. Mahdi, <i>Alfarabi and the Foundation of Islamic Political Philosophy: Essays in Interpretation</i>, Chicago: University of Chicago Press, 2001.

	Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.
--	--

1. IZBORNI PREDMET (MODUL -2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Historija filozofije
Disciplina	Historija istočnih filozofija; Komparativna filozofija
Modul / Predmet	Politička filozofija islama: suvremena (komparativni pristup) DOS FIL-2-614
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1P + 1S +2K)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	<p>Razvijanje vještine analitičkog i kritičkog mišljenja o temama suvremene islamske političke filozofije, uz razumijevanje historijskog backgrounda predislamske Arabije, političkih, religijskih i društvenih situacija koje su porodile islamsku <i>ummu</i> (zajednicu), napose post-muhammedanske <i>umme</i> kao dominantnu snagu u tom području.</p> <p>Razumijevanje glavnih mislitelja-doprinositelja islamskoj političkoj misli.</p> <p>Razumijevanje ključnih koncepata koje su razvijali ovi mislitelji (teoloških, političkih i socijalnih učenja islama).</p> <p>Stjecanje primjerene razine spoznaja iz domene islamske suvremene, ali i medievalne političke filozofije i kritičko razmatranje i usvajanje metodologije znanstvenog istraživanja i filozofskog promišljanja vezanog uz teme utemeljivača islamske političke filozofije; upoznavanje strukture znanstvene i filozofske argumentacije i razvijanje sposobnosti i vještina suočavanja suprotstavljenih stajališta sa onim zapadnjačkima.</p> <p>Poticanje na kritičko mišljenje prakticiranjem problemskog pristupa, koncipiranje i razvijanje osobnih stajališta o pojedinim problemima, poticanje sposobnosti samostalnog rada i promišljanja problema te identificiranje i kompariranje tema političke misli u ovim periodima (uloge islamskog vladara, sultana, odvajanje vjere i države, prava na pobunu protiv vlasti, vladavina elita i njihov odnos prema masama, izazovi pluralizma u 21. stoljeću...).</p>

	<p>Razvijanje sposobnosti analize i interpretacije izvorne znanstvene i filozofske literature filozofa modernog razdoblja i suvremenih političkih ideologija.</p> <p>Poticanje kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog zahvaćanja problema u interdisciplinarnom pristupu te očekivanje da studenti samostalno obrade jednu od ključnih figura ili pokreta, čitaju primarne i sekundarne izvore.</p>
Sadržaj predmeta	<p>Kolegij se izravno tiče odgovora na modernu zapadnjačku političku misao i tekstove autora kao što su: Jamal al-Din al-Afghani, Muhammad Iqbal, Ali Shari'ati, Ruhollah Khomeini... Potom se razmatra gender politika u suvremenoj političkoj misli kroz radove autora kao što su: Nikkie Keddie, Amina Wadud-Muhsin, Fatima Mernissi, Leila Ahmed, Farzaneh Milani... Konačno, razmatra se određeni suvremeni pokreti i gibanja u današnjem islamskom svijetu te Samuel Huntingtonov "The Clash of Civilizations" („Sukob civilizacija“) i Edward Saidov odgovor na njega. Uz to, kako kolegij nije namjeravan isključivo za doktorande iz filozofije, već općenito sve one zainteresirane iz humanističkih disciplina i društvenih znanosti, isti ostaje biti predmetom prilagodbe u tom smislu i nadasve otvoren za zanimanja samih studenata za unos određenih sadržaje i područja sukladno njihovim vlastitim preferencijama (uključujući bliskoistočne i islamske studije jednako tako).</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Amina Wadud, Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective, Oxford University Press, 1999. 2. Amina Wadud, Inside the Gender Jihad: Women's Reform in Islam, Oneworld Publications, 2006. 3. Charles E. Butterworth with others, The Political Aspects of Islamic Philosophy, Essays in Honor of Muhsin S. Mahdi, Cambridge: Harvard University Press, 1992. 4. Black, A., The history of islamic political thought : From the prophet to the present. New York: Routledge, 2001. 5. Antony Black, Comparing Western and Islamic Political Thought, Oxford University Press, 2008. 6. Abdullah Saeed, Islamic Political Thought and Governance, Routledge, 2010. 7. Hamid Enayat, Modern Islamic political thought: the response of the Shi'ī and Sunnī , London, New York, I.B. Tauris,2005. 8. Muhsin S. Mahdi, Alfarabi and the Foundation of Islamic Political Philosophy: Essays in Interpretation,Chicago: University of Chicago Press, 2001. 9. John L. Esposito, Darrell J. Fasching, i Todd Lewis (eds), Religion and Globalization: World Religions in Historical Perspective,Oxford University Press, 2008. 10. Said, E.W., Power, politics, and culture: interviews with Edward W. Said. New York : Pantheon Book, 2001. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

Prof.dr.sc. Jasminka Babić-Avdispahić

Jasminka BABIĆ-AVDISPAHIĆ je studirala filozofiju i opštu književnost i 1976. diplomirala na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je 1982. odbranila magistarsku radnju *Jezički redukcionizam analitičke etike*, a 1985. doktorsku disertaciju *Problem odnosa slobode i razumau metaetičkoj teoriji R. M. Harea*. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu birana 1978. za asistenta, 1986. za docenta, 1991. za vanrednog, a 1998. Za redovnog profesora. Etika, politička filozofija i rodni studiji predstavljaju najužu oblast njena naučnog istraživanja, a središnji fokus čine teme: univerzalizam/ partikularizam, moderna/postmoderna etika, liberalizam/komunitarizam, multikulturalizam i politika identiteta/različitosti, radikalna i deliberativna demokracija, civilno društvo i građanstvo, feministička etika i feministička politička teorija. U svom radu se usredsređuje i na pitanja primijenjene etike (bioetika, ekoetika, profesionalna etika). Objavila četiri knjige (jednu u koautorstvu), uredila jednu knjigu (u koautorstvu) i više desetina eseja i studija u zbornicima, te naučnim i stručnim časopisima (*Dijalog, Pregled, Forum Bosnae, Patchwork*). Prevodila sa engleskog i njemačkog jezika. Članica (bivša i sadašnja) redakcija časopisa *Dijalog* i *Patchwork*; biblioteka: *Etos* Izdavačkog preduzeća "Svjetlost" Sarajevo, *Polis* i *Acta Humaniora* Izdavačkog preduzeća "Veselin Masleša" Sarajevo "Rodni studiji" CIPS Sarajevo; Savjeta časopisa *International Third World Studies Journal and Review* (SAD), te glavna urednica u evropskoj redakciji časopisa *ID: International Dialogue. A Multidisciplinary Journal of World Affairs*. Direktorica postdiplomskog programa rodni studija u Centru za interdisciplinarnu postdiplomsku studije (CIPS) Univerziteta u Sarajevu od 2008. i *Gender* ekspertica u Agenciji za ravnopravnost spolova BiH od 2005. godine. Članica PEN-a BiH i Bioetičkog društva BiH. Vodila više naučnih i stručnih projekata (*Contractualism: For and Against. Democratic State, Recognition and Identities; Feminizam i transformativna kritička teorija; Evropski identitet u modernom dobu*). Provela dvije godine na istraživanju na Univerzitetu u Stuttgartu (priprema doktorske disertacije), u nekoliko navrata boravila na univerzitetima u Oxfordu i Cambridgeu, a kraće studijske boravke realizirala i na univerzitetima u Londonu, Mannheimu, Frankfurtu i Beču; deset mjeseci provela na Univerzitetu u Princetonu; kao stipendistica Fulbrightove stipendije bila na Ohio State University. Učestvovala na međunarodnim naučnim skupovima u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Velikoj Britaniji i Italiji, a jedna je od organizatorica regionalnog skupa *Rod i nauka*. U vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu bila predsjednica Odsjeka za filozofiju i sociologiju. U okviru dodiplomskog i postdiplomskog studija na Odsjeku predaje Etiku i Političku filozofiju. Izvodila je i izvodi nastavu iz Etike, Političke filozofije i Rodnih teorija i na dodiplomskom studiju na Odsjeku za psihologiju, Pedagoškoj akademiji i Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na Islamskom fakultetu Univerziteta u Zenici, na postdiplomskom studiju Individualizacija i inkluzija u obrazovanju, na postdiplomskom studiju Centra za interdisciplinarnu studije, postdiplomskom studiju Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu, na Pravnom fakultetu u Sarajevu, te na Odsjeku za filozofiju Ohio State University.

AUTORSKE KNJIGE: (1) *Etičko-politički diskurs*, Međunarodni centar za mir, Dialogos, Sarajevo, 1995, 78 str.; (2) *Etička teorija R. M. Harea. Univerzalni preskriptivizam i utilitarizam*, Univerzitetska knjiga, Sarajevo, 1997, 150 str.; (3) *Izazovi feminizma* (u koautorstvu sa N. Moranjak-Bamburać, M. Katnić-Bakaršić i J. Bakšić-Muftić), Međunarodni forum Bosna, Sarajevo, 2004, 273 str.; (4) *Etika, demokracija i građanstvo*, Svjetlost, Sarajevo, 2005, 140 str.

PRIREĐENE KNJIGE: *Rod i nauka* (u koredništvu sa U. Vlajsavljevićem i J. Bakšić-Muftić), CIPS, Sarajevo, 2009, 271 str.

PREVEDENE KNJIGE: Charles Taylor, *Politika priznavanja*, Međunarodni centar za mir, Sarajevo, 1995, 78 str.

1.OBAVEZNI PREDMET (MODUL – 1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Praktična filozofija
Disciplina	Etika
Modul / Predmet	Bioetika DOS FIL-2 - 711
Godina	2.
Semestar	Treći (III)
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj predmeta	<p>Studenti/cetrebada 1. Zadobijurazumijevanje djelokruga, koncepata i tema bioetike, teovladajumetodamaistraživanjakojisubitnizaovopolje; 2. Steknusposobnostprimjeneznanjausmisludoprinosapoljuistraživanjaunacionalnim/internacionalnim publikacijamalkonferencijama; 3. Ovladajukritičkom analizom usvrhuevaluacijenovihidejaunutarpoljakojeseistražujen akursu; 4. Steknusposobnostkomunikacijsaekspertima, širomznanstvenomzajednicomldruštvo muopćeosvompoljuekspertize.</p>
Sadržaj predmeta	<p>Bioetika kao “disciplina koja će izgraditi most između prirodnih i humanističkih nauka, ili most između bioloških znanosti i etike” (V. R. Potter), predstavlja odgovor na izazove pred kojima se nalazi savremeno čovječanstvo u dobu nepredvidivog i riskantnog naučno-tehnološkog razvoja. Započevši kao medicinska etika, relativno uskog fokusa na relaciju doktor/ica-pacijent/ica, ona se zadnjih decenija užurbano razvija u mnogim pravcima. Danas ova disciplina uključuje pitanja poput: reprodukcije i razvijenih reproduktivnih tehnologija, surogat majčinstva, kloniranja, genetskog inženjeringa, eksperimenata nad ljudima i životinjama, alociranja nedovoljnih resursa, eutanazije, odnosa prema prirodi itd. Nesumnjivo je da se bioetika u svojim teorijskim istraživanjima donedavno povezivala, a u svakodnevnom razumijevanju ovog pojma i dandanas povezuje, sa problematikom i pitanjima koja nameću visoke tehnologije industrijaliziranih zemalja. Tek u novije vrijeme počinje bioetika širiti krug svojeg interesa kako bi bila senzitivnija na pluralizam savremenih društava, interkulturalna i internacionalna pitanja, tj. Na pitanja zdravstvene njege i zaštite u manje privilegovanim dijelovima svijeta.</p> <p>Predavanja će kritički izlagati najznačajnije pokušaje predmetnog i metodološkog određivanja bioetike, te odgovoriti na pitanje: Da li je bioetika tek primijenjena etika ili nova etička paradigma? Povijesni razvoj bioetike na predmetnom planu predstavlja proces širenja i produbljivanja problemskog područja, od početnih problema medicinske etike i biomedicinskih istraživanja do pitanja o karakteru znanstveno-tehničke epohe i metodološkoj konstituciji i povijesnoj ulozi moderne znanosti. U metodološkom smislu bioetika ukazuje na raspravu između disciplinarnosti, s jedne strane, te interdisciplinarnosti, transdisciplinarnosti i multidisciplinarnosti, s druge, čime se otvaraju važna epistemološka pitanja legitimne akademske produkcije znanja. U metodološkom smislu će se razmatrati</p>

	<p>dominantni pristupi bioetici: deduktivizam, induktivizam, principiizam i specificirani principiizam, te pokrenuti važna pitanja koja pred bioetiku postavljaju postmodernizam i multikulturalizam. Postmoderna promišljanja ukazuju na "bioetički fundamentalizam", pa unutar bioetke kao centralno iskršava pitanje: da li se transkulturni sudovi i internacionalna bioetička pravila mogu opravdati pomoću fundamentalnih moralnih principa ili ne? Unutar bioetičkih debata također će se ukazati na kritički i transformativni potencijal feminističke etike i feminističke bioetike, koji se, prije svega, odnosi na rekonceptualizaciju bioetke kao etike utjelovljenog sopstva.</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tom L. Beauchamp, James F. Childress, Principles of Biomedical Ethics, Oxford University Press, USA 1994. 2. L.W. Summer, J. Boyle (ed), Philosophical Perspectives on Bioethics, Toronto University Press, 1996. 3. Helga Kuhse/ P.Singer, Companion to bioethics, Blackwell 2009. 4. Khushf, Tom (ed), Handbook of Bioethics: taking stock of the field from a philosophical perspective, Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publishers, 2004. 5. James Stacey Taylor, Practical Autonomy and Bioethics, Routledge 2009. 6. Hans Jonas, Princip odgovornost, Veselin Masleša, Sarajevo, 1990. 7. Ante Čović, Etika i Bioetika, Pergamena, 2004. 8. Susan Wolf (ur), Feminism & Bioethics: Beyond Reproduction, Oxford University Press, USA 1996. 9. Margrit Shildrick and Roxanne Mykitiuk (ur), Ethics of the Body: Postconventional Challenges, MIT Press, 2005. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Praktična filozofija
Disciplina	Etika
Modul / Predmet	Feminističke reinterpretacije etike i političke filozofije DOS FIL-2 - 712
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1P + 1S + 2K)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj predmeta	<p>Studenti/ce treba da 1. zadobiju razumijevanje odnosa feminizma, feminističke teorije i filozofije, te ovladaju metodama istraživanja koji su bitni za ovo polje; 2. steknu sposobnost primjene znanja u smislu doprinosa polju istraživanja u nacionalnim/internacionalnim publikacijama i konferencijama; 3. ovladaju kritičkom analizom u svrhu evaluacije novih ideja unutar polja koje se istražuje</p>

	na kursu; 4. steknu sposobnost komunikacije sa ekspertima, širom znanstvenom zajednicom i društvom uopće u svom polju ekspertize.
Sadržaj predmeta	<p>Izlaganje</p> <p>feminističkih materijalističkih i diskurzivnih teorija konstrukcije roda i rodne odnose se izoštrava s obzirom na preovladavajuću patrijarhalnu sliku svijeta i <i>mainstream</i> filozofiju, na koju se ovi feministički projekti oslanjaju i koje kritikuju/reinterpretiraju. Feminističke materijalističke teorije, koje istražuju konkretne društvene relacije u porodici, seksualnosti itd., dovode se u odnos sa liberalnim shvatanjem ljudske prirode i društva, marksističkim metodom i analizom, te pojmom patrijarhata kao ideološke i psihološke strukture nedostatne za objašnjenje odnosa seksizma, rasizma i klasizma. Diskurzivne teorije konstrukcije roda i rodne odnose, koje odlučujuće znače i jedaju jeziku i kulturi, razmatraju se, prijesvega, sobzirom na Foucaultovu kritiku ideologije, pojam diskursne diskurzivne formacije, spone moć-znanje, tehnike individualizacije i disciplinatorske prakse, te kritike juridičko-diskurzivnog pojma moći.</p> <p>Složen i iznjanjiv odnos i reinterpretativnu feminističku strategiju u odnosu na pitanje da li projekt moderne nastaviti ili napustiti eksplicira se u feminističkom čitanju Habermasove teorije. Habermasovu političku teoriju i deontološku etiku, kao one koje stoje u tradiciji prosvjetiteljstva, po nekim feminističkama treba odbaciti. Za druge njegova diskurzivna teorija predstavlja ubjedljivo promišljanje politike, te moralnih i društvenih normi, a njegova rekonceptualizacija subjekta i naglašavanje intersubjektivnog oblikovanja identiteta snažan normativni ideal relacija između sebe i drugog/e, uprkos tome što je Habermasovo teoretiziranje rodno slijepo. Analizirati će se Habermasova analiza dihotomije javnog i privatnog, pitanje identiteta i različitosti, koje feministička teorija pokreće krajem dvadesetog stoljeća, a čiji se odgovor kreće od esencijalizma, relacionog feminizma do postmodernog feminizma. Na kraju će se razmatrati Habermasova diskurzivna etika i feministička kritika deontološke etike u kontekstu spora univerzalizam/partikularizam, poopćeni(a)/konkretni(a) Drugi/a.</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ann Cudd, Robin Andreasen (eds.), <i>Feminist Theory. A Philosophical Antology</i>, Blackwell 2005. 2. Herta Nagel-Docekal, <i>Feminist Philosophy</i>, Westview Press, 2004. 3. Rosmarie Tong, <i>Feminine and Feminist Ethics</i>, Wadsworth Publishing Company, 1993. 4. Benhabib, Seyla, <i>Situating the Self. Gender, Community, and Postmodernism in Contemporary Ethics</i>, Routledge 1992. 5. Seyla Benhabib/Fred Dallmayr (eds.), <i>The Communicative Ethics Controversy</i>, MIT Press, 1995. 6. J. Meehan (ed.), <i>Feminists Read Habermas. Gendering the Subject of Discourse</i>, Routledge/New York 1995. 7. Nancy Fraser, <i>Justice Interruptus: Critical Reflections on the "Postsocialist" Condition</i> 1997. 8. Iris Marion Young, <i>Pravednost i politika razlike</i>, Jesenski i Turk, Zagreb, 2005. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

--	--

Prof.dr.sc. Nijaz Ibrulj

Nijaz Ibrulj je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 1982. diplomirao filozofiju i komparativnu književnost. Godine 1989. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu stekao je naučno zvanje *magistra filozofskih nauka* na području simboličke logike i filozofije matematike (Teza: *Filozofski sadržaj logičko-matematičkih i semantičkih istraživanja Gottloba Fregea*). Godine 1998. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu stekao naučno zvanje *doktor filozofskih nauka* (Disertacija: *Filozofija i filozofija logike. Prilog istraživanju ontoloških i epistemoloških pretpostavki logike*). Biran 1989. za višeg asistenta na Odsjeku za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, 1998. u zvanje docenta, 2002. u vanrednog, a 2007. u zvanje redovnog profesora na predmetu Logika sa metodologijom socioloških istraživanja. Izučavao je biblijski hebrejski i starogrčki jezik na Franjevačkom teološkom fakultetu u Sarajevu. Preveo sa starogrčkog i objavio 2008. u Sarajevu čuveni Porfirijev tekst *Isagoge*. U zvanju redovnog profesora Univerziteta u Sarajevu predaje na Filozofskom fakultetu u Sarajevu predmete: Uvod u logiku, Simbolička logika, Filozofska logika, Analitička filozofija, Filozofija jezika, Uvod u kognitivnu znanost, sociologiju komunikacije, metode i tehnike naučnih istraživanja, Metodologiju socioloških istraživanja. Predaje na doktorskom studiju na Odsjeku za filozofiju i na doktorskom studiju na Odsjeku za sociologiju. Predavao na postdiplomskom studiju na Odsjeku za psihologiju predmet Uvod u kognitivnu znanost. Od 1989.godine stalni saradnik Centra za filozofska istraživanja ANUBiH. Zaposlen na Filozofskom fakultetu u Sarajevu od 1990.godine do danas. Član Upravnog odbora Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Od 2011.godine na prijedlog Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke i Ministarstva civilnih poslova BiH izabran od strane Evropske komisije za istraživanja za predstavnika Bosne i Hercegovine u 7.EUFP u programskom komitetu IDEJE.

Akademsku 2000-2001 proveo na the University of California at Berkeley u programu Fulbright Visiting Research Program u projektima Johna R. Searlea i Donalda Davidsona. Od 2002. do 2005. godine radio u Znanstveno-istraživačkom centru Republike Slovenije (Kopar) kao istraživač-viši znanstveni saradnik. Registrovan kao istraživač u Republici Sloveniji (COBISS.SI) i u Bosni i Hercegovini (COBISS.BH). Sudjelovao u evropskim programima (6FPEU), u nacionalnim projektima Republike Slovenije, u bilateralnim i regionalnim projektima. Osnovao 2007.godine prvi bosansko-hercegovački znanstveno-istraživački inkubator –ZINK (www.ziink.wordpress.com), kao formu znanstveno-istraživačkog rada za mlade istraživače na Univerzitetu u Sarajevu. ZINK je registriran kao znanstveno-istraživačka organizacija od strane Evropske Komisije za FP7 (European Commisison Authentication Service).ZINK ima svoj PIC broj (Participant Identification Code) i nalazi se na listi učesnika u EUFP7. Kao rukovoditelj i mentor članovima ZINK-a osnovao časopis SOPHOS- *Časopis mladih istraživača / A Young Researchers' Journal* koji je indeksiran u tri međunarodne znanstvene baze (USA i Evropa). Godine 2007. osnovao udruženje ACADEMIA ANALITICA – društvo za razvoj logike i analitičke filozofije u BiH (www.academia-analitica.org). Iste godine pokrenuo časopis THE LOGICAL FORESIGHT – *A Journal for Logic and Science* u čijem su internacionalnom savjetu svjetski priznati logičari, matematičari i lingvisti (Lotfy Zadeh, Ned Block, John R. Searle, Noam Chomsky, Andrew Schumann, Jan Wolenski i drugi). 2011. postavljen za voditelja Centra NIRSA (Centar za naučno-istraživački rad i stručne aktivnosti) Filozofskog fakulteta u Sarajevu (www.centarnirsa.ba) Objavio dvije autorske knjige sa područja logike, znanja, identiteta i društvene ontologije, kao i veliki broj naučnih članaka, tri prevedene knjige i tekstove sa starogrčkog, engleskog i njemačkog jezika. Pisao tekstove o društvu zasnovanom na znanju, o ambijentu inteligentnog prostora, o nanoznanosti i nanotehnologiji, o društvenoj i političkoj ontologiji, o inteligenciji i kognitivnoj znanosti. Tekstovi su mu objavljeni u Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Hrvatskoj i Americi. Među brojnim radovima u humanističkim i društvenim znanostima u kojima se bavi znanostu i tehnologijom je knjiga “Stoljeće rearanžiranja:

eseji o identitetu, znanju i društvu” (2005). U tekstu “Nanoznanost, nanotehnologija i rearanžiranje identiteta” (2004) predstavi o jeodnos između racionalnosti na nano skali i racionalnosti na globalnoj skali kao sistem (kompresu) identitetskih reakcija unutar ambijenta inteligentnog prostora. Studije “ Nacionalni dogmatizam ili logika konsocijacije?” (2008) i “Bosnia Porphyriana: nacrt razvoja logikeu Bosni i Hercegovini” (2009) objavljuvanje kod University Press of America u zborniku *Logic in Central and Eastern Europe: History, Science and Discourse*(editor: AndrewSchumann, 2013.) Područja znanstvenog interesovanja: 1) logika, fuzzy logika i fuzzy lingvistika, 2) neuronske mreže i konekcionistička teorija kognitivnih procesa, 3) *open innovation* teorije, 4) principi i mogućnosti *mass collaboration* u društvenoj i političkoj ontologiji, 5) istraživanja u znanosti na bazi *open source* platformi i programa, 6) logička sintaksa jezika i probabilistička kauzalnost, 7) uzajamni odnos problema NEPRECIZNOSTI i INFORMACIJE, 8) računanje riječima i računanje percepcijom.

AUTORSKE KNJIGE: (1) *Filozofija logike*, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 1999, 245 str.; (2) *Stoljeće rearanžiranja. Eseji o identitetu, znanju i društvu*, Filozofsko društvo “Theoria”, Sarajevo, 2005, 255 str.

1.OBAVEZNI PREDMET (MODUL -1)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Logika
Modul / Predmet	Neklasične logičke teorije DOS FIL -2 - 701
Godina	Druga (2.)
Semestar	Prvi (III)
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1 P + 1 S + 2 K)
Status	Obavezni predmet / Modul 1
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Usmeni ispit
Cilj modula / predmeta	Osnovni cilj predmeta je da upozna studente postdiplomskog doktorskog studija sa teorijama razvijenim u neklasičnim ili nedihotomijskim logikama koje su kontekst-senzitivne forme modeliranja ponašanja prirodnih iili artificijelnih sistema.
Sadržaj modula / predmeta	Sadržaj predmeta <i>Neklasične logičke teorije</i> realizira se kroz razmatranje porijekla i primjene nekonzistentnih logičkih struktura koje nisu dihotomijski definirane unutar dvije istinosne vrijednosti (istinito-lažno), a koje se funkcionalno javljaju u nepreciznim kontekstima, nesigurnim situacijama, multikauzalnim i multivarijabilnim sistemima ponašanja objekata, procesa i djelovanja u relanom prostoru i realnom vremenu. Na predavanjima iz predmeta <i>Neklasične logičke teorije</i> polaznici doktorskog studija biti će upoznati sa osnovnim postulatima, specifičnom notacijom i specifičnim operatorima koji se koriste u viševrijednosnoj logici, u modalnoj logici, u fuzzy logici, u temporalnoj logici, u kondicionalnoj logici, u intuicijskoj logici, u relevantnoj logici, u parakonzistentnoj logici, u slobodnoj logici, u kvantnoj logici, u situacijskoj logici, u deontičkoj logici, i u epistemske logici.

Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Carnap, R. (1947), <i>Meaning and Necessity</i> (Chicago: Chicago University Press). 2. Kurt Engesser, Dov M. Gabbay, Daniel Lehmann: Handbook of Quantum Logic and Quantum Structures. QUANTUM LOGIC. Amsterdam: Elsevier B.V. 2009. 3. Graham, Priest: An Introduction to Non-Classical Logic: From If to Is. Cambridge University Press. Second Edition. 2008 4. Zadeh, L.A., Kacprzyk, J., Computing with Words in Information/Intelligent Systems 2: Applications (Studies in Fuzziness 5. Haack, S. (1974), <i>Deviant Logic</i> (Cambridge: Cambridge University Press). 6. M. D'Agostino, D.M. Gabbay, Reiner Hähnle, J. Posegga, "Handbook of Tableau Methods" Springer, 1999 7. Patrick Blackburn: Modal Logic. Publisher: Cambridge University Press (November 15, 2002) 8. Fuzzy Logic and Intelligent Systems. Springer; 1 edition July 31, 1995 9. Robert Kowalski, "Logic for Problem Solving" Publisher: Appleton & Lange, 1979 10. James B. Freeman, "Acceptable Premises: An Epistemic Approach to an Informal Logic Problem" Cambridge University Press, 2005 <p style="text-align: center;">Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>
------------	--

2. IZBORNI PREDMET (MODUL – 2)

Oblast	Filozofija
Podoblast / grana	Teorijska filozofija
Disciplina	Analitička filozofija
Modul / Predmet	Teorije govornih činjenja DOS FIL-2 - 713
Godina	
Semestar	
Broj ETCS	10
Broj sati	4 sata sedmično (1P + 1S + 2K)
Status	Izborni predmet / Modul 2
Vrsta	Predavanje + Seminar + Konsultacije
Način provjere	Seminarska eksplikacija (pismeni rad)
Cilj modula / predmeta	<p>Osnovni cilj seminara je upoznavanje studenata sa racionalnom strukturom jezika odnosno s mogućnostima razumijevanja i upotrebe prirodnih i umjetnih jezika u različitim vrstama diskursa, u različitim formama dizajniranja govornih situacija (ilokutivnim, performativnim, konstativnim), u različitim informacijskim i komunikacijskim ambijentima upotrebe simbola i inteligentnog postupanja. Logička struktura asertivnih iskaza, logička struktura propozicionalnih iskaza, logička struktura nepreciznih iskaza, logička struktura iskaza djelovanja dovodi se u vezu sa aspektima klasične i neklasičnih logika. Pri tome se istražuje intencionalni karakter i uzročno-posljedična implikacija govornih radnji sa vrstama konsekvencijalnih i kondicijskih situacija proizvedenih referencijalnim svojstvima jezika i logičkom formom određene vrste iskaza. Temeljno pitanje je koje su konsekvence izbora vokabulara i forme diskursa za određivanje</p>

	identitetskih reakcija i mentalitetskog backgrounda čovjeka?
Sadržaj modula / predmeta	<p>Seminar započinje razmatranjem problema identifikacije i re-identifikacije partikularnih entiteta u prirodnom jeziku i uz pomoć kategorija...izloženog u djelu <i>Individuals</i> autora Petera Frencisa Strawsona. Razlika između gramatičke klasifikacije izraza i logičkih relacija misli koja je izražena. Izlaže se Strawsonov koncept kategorijalne atributivne upotrebe izraza iskaza i govornih radnja. Nakon toga u fokus seminaara stavlja se Austinova tvrdnja <i>“to say something is to do something”</i>. Analizira se podjela na ilokucijske, perlokucijske, performativne, informativne i konstativne govorne radnje. U razmatranja se uvodi Searlov opis ilokucijske logike. Nakon toga objašnjava se Searlov koncept govornih činova, razlika između referencije i predikacije, i Searleova kritika slogana <i>“Meaning Is Use”</i>. Istraživanja se okreću ka razmatranju logičke forme različitih vrsta iskaza: asertivnih iskaza, propozicijskih stavova, nepreciznih iskaza, iskaza djelovanja. Eksplicira se Davidsonov koncept predskripcije i racionalizacije, koncept anomalije i konceptualizacije i parcijalne teorije istine. Razmatra se logička forma iskaza djelovanja. Seminar se završava Zadehovim konceptom nepreciznih iskaza i neprecizne informacije, mogućnosti fuzzy logike i <i>soft computinga</i> u procesu računanja riječima i računanja informacijom.</p> <p>Topika 1. Performativne i konstativne strukture govora Topika 2. Deskriptivna metafizika Topika 3. Teorija govornih činova Topika 4. Anomalijski monizam Topika 5. Psiholingvistička racionalizacija činjenja</p>
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 2. Strawson, P.F., <i>Individuals</i>. An Essay in Descriptive Metaphysics. Oxford, 1959. 3. Austin, J. L., <i>How to do Things with Words</i>. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1962. 4. Searle, J. R., <i>Speech Acts. An Essay in the Philosophy of language</i>. Cambridge Univ. Press, 1969 5. Davidson, D., <i>Inquiries into Truth and Interpretation</i>. Oxford, 1984. 6. Davidson, D., <i>Essays on Actions and Events</i>. Oxford, 1984. 7. Zadeh, L.A., Kacprzyk, J., <i>Computing with Words in Information/Intelligent Systems 2: Applications (Studies in Fuzziness and Soft Computing)</i>. Physica-Verlag. Hamburg, New York, 1999. 8. Davidson, D., <i>Truth, Language, and History</i>. Clarendon Press. Oxford, 2005. 9. Wang, P. P., <i>Computing with Words</i>. Wiley-Interscience; 1 edition, 2001. 10. Alston, W. (2000): <i>Illocutionary Acts and Sentence Meaning</i>. Cornell University Press. 11. Holdcroft, D. (1978): <i>Words and Deeds: Problems in the Theory of Speech Acts</i>. Oxford. Clarendon Press. <p>Dodatna literatura za individualno istraživanje kandidata bit će određena u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.</p>

11. GENERALNI RASPORED IZVOĐENJA DOKTORSKOG STUDIJA

PRVI SEMESTAR (NASTAVNI):

ponedeljak	utorak	srijeda	četvrtak	petak	subota
Lačević Predavanje 18-20	Ibrulj Predavanje 18-20		Kahteran Doktorski Seminar 18-20	Bosto Doktorski Seminar 18-20	
Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Vlaisavljević Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Babić-Avdisp. Konsultacije za doktorante 18-20

DRUGI SEMESTAR (NASTAVNI): febr.2013 – maj 2013

ponedeljak	utorak	srijeda	četvrtak	petak	subota
		Vlaisavljević Doktorski seminar 18-20	Kahteran Predavanje 18-20	Bosto Predavanje 18-20	Babić-Avdisp. Doktorski seminar 18-20
Lačević Konsultacije za doktorante 17-18	Ibrulj Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18

TREĆI SEMESTAR (NASTAVNI)

ponedeljak	utorak	srijeda	četvrtak	petak	subota
Lačević Doktorski Seminar 18-20	Ibrulj Doktorski Seminar 18-20	Vlaisavljević Predavanje 18-20			Babić-Avdisp. Predavanje 18-20
Konsultacije	Konsultacije	Konsultacije	Kahteran	Bosto	Konsultacije

za doktorante 17-18	za doktorante 17-18	za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	Konsultacije za doktorante 17-18	za doktorante 17-18
------------------------	------------------------	------------------------	--	--	------------------------

ČETVRTI SEMESTAR (NAUČNOISTRAŽIVAČKI)

ponedeljak Lačević 18-20 Mentorsko savjetovanje	utorak Ibrulj 18-20 Mentorsko savjetovanje	srijeda Vlaisavljević 18-20 Mentorsko savjetovanje	četvrtak Kahteran 18-20 Mentorsko savjetovanje	petak Bosto 18-20 Mentorsko savjetovanje	subota Babić-Avdisp 18-20 Mentorsko savjetovanje
--	---	---	---	---	---

PETI SEMESTAR (NAUČNOISTRAŽIVAČKI)

ponedeljak Lačević 18-20 Mentorsko savjetovanje	utorak Ibrulj 18-20 Mentorsko savjetovanje	srijeda Vlaisavljević 18-20 Mentorsko savjetovanje	četvrtak Kahteran 18-20 Mentorsko savjetovanje	petak Bosto 18-20 Mentorsko savjetovanje	subota Babić-Avdisp 18-20 Mentorsko savjetovanje
--	---	---	---	---	---

ŠESTI SEMESTAR (IZRADA I ODBRANA DOKTORSKE DISERTACIJE):

ponedeljak Lačević 18-20 Mentorsko savjetovanje	utorak Ibrulj 18-20 Mentorsko savjetovanje	srijeda Vlaisavljević 18-20 Mentorsko savjetovanje	četvrtak Kahteran 18-20 Mentorsko savjetovanje	petak Bosto 18-20 Mentorsko savjetovanje	subota Babić-Avdisp 18-20 Mentorsko savjetovanje
--	---	---	---	---	---